

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КОРОТКИХ
ОПОВІДАНЬ В. С. МОЕМА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0351- 2ап-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Переклад (англійський)
Кізім Дар'я Віталіївна

Керівник к.ф.н., доц. Юнацька А. Б.

Рецензент к.ф.н., доц. Хацер Г. О.

Запоріжжя – 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно) –
перша англійська

Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувач кафедри теорії та
практики перекладу з
англійської мови**

Запольських С. П.

« _____ » _____ 2022 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

КІЗИМ ДАР'І ВІТАЛІЇВНИ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) Лінгвальні особливості перекладу коротких оповідань В. С. Моема українською мовою

керівник кваліфікаційної роботи Юнацька Анна Борисівна к.ф.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «24» травня 2022 року № 571 -с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 30.11.2022 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи

Теоретичні засади дослідження перекладу художнього тексту, та відтворення особливостей художнього оповідання у авторстві В. С. Моема;

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) : 1) дослідити особливості функціонування художнього тексту;
2) проаналізувати стилістичні та семантичні особливості жанру оповідання;
3) розглянути особливості відтворення українською мовою лінгвістичних одиниць на матеріалі коротких оповідань В. С. Моема;
4) дослідити якісне співвідношення засобів експресивності в художніх творах В. С. Моема.

5) провести лінгвоперекладацький аналіз відібраних для дослідження одиниць перекладу.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Юнацька А. Б.	09.06.2022	09.06.2022
Розділ 1	Юнацька А. Б.	02.09.2022	02.09.2022
Розділ 2	Юнацька А. Б.	01.10.2022	01.10.2022
Висновки	Юнацька А. Б.	20.10.2022	20.10.2022

6. Дата видачі завдання 04.06.2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз; укладання бібліографії	лютий – квітень 2022	виконано
2	Добір фактичного матеріалу	травень 2022	виконано
3	Написання вступу	червень 2022	виконано
4	Написання теоретичного розділу	вересень 2022	виконано
5	Написання практичного розділу	жовтень 2022	виконано
6	Формулювання висновків	жовтень 2022	виконано
7	Проходження нормоконтролю	листопад 2022	виконано
8	Одержання відгуку та рецензії	листопад–грудень 2022	виконано
9	Захист	грудень 2022	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату).

Магістрант

Д. В. Кізім

Керівник роботи

А. Б. Юнацька

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер

В. В. Погонець

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 57 стор., 84 джерела.

Об'єкт дослідження – оригінал та переклад оповідань В. С. Моєма.

Предмет дослідження – способи та прийоми перекладу коротких оповідань В. С. Моєма українською мовою.

Мета дослідження – полягає у виявленні лінгвальних особливостей перекладу коротких оповідань В. С. Моєма українською мовою.

Теорико-методологічні засади: Теоретичні засади дослідження перекладу художнього тексту (роботи М. І. Чепурна, Т. А. Казакова, Н. А. ХассанШалі та інші).

Отримані результати: за класифікацією С. І. Прус був проведений аналіз перекладу фразеологізмів з англійської мови на українську. Переважна більшість фразеологічних одиниць у творах В. С. Моєма пов'язані з англійськими реаліями (365 прикладів) та історичними фактами (298 прикладів), та перекладаються у більшості випадків за допомогою відносного еквівалента, що є подібним за значенням та стилістичними характеристиками. Що стосується передачі експресивно забарвлених одиниць, із 50 виділених прикладів у цьому дослідженні трансформаціям піддалося 38 речень, серед них основну частину складають описовий переклад і контекстуальні заміни (56%), виконані в рамках тактики прагматичної адаптації тексту. Конкретизація, опущення і заміна складають 33 % від загального числа використовуваних прийомів.

Ключові слова: *художній переклад, оповідання, культура, фразеологізми, іронія, засоби експресивності.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	7
1.1 Проблема художнього перекладу.....	7
1.2 Особливості перекладу художнього тексту українською мовою.....	14
1.3 Жанрово-стилістичні особливості жанру оповідання та його переклад...	24
РОЗДІЛ 2 ВІДТВОРЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ХУДОЖНЬОГО ОПОВІДАННЯ У АВТОРСТВІ В. С. МОЕМА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	29
2.1 Специфіка перекладу фразеологізмів з англійської на українську мову в творах В. С. Моема.....	29
2.2 Переклад засобів експресивності художніх творів В. С. Моема.....	45
2.3 Кількісний аналіз способів перекладу та перекладацьких трансформацій.	53
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60

ВСТУП

На сьогоднішній день в процесі глобалізації, в умовах стрімкого розвитку технологій і в «епоху Інтернету» значно зросла кількість виконуваних перекладів. У зв'язку з цим, особливо гострою сьогодні стає проблема оцінювання якості перекладацького тексту.

Переклад, представляючи собою творчу діяльність, нерозривно пов'язаний з мовою, що апріорі передбачає зіткнення не тільки двох мов, а й двох культур. Художній же переклад допомагає проникнути в світ культури того чи іншого народу, поглянути очима його представників на духовні цінності, і сприйняття рецептором перекладу таких культурних аспектів буде цілком залежати від якості художнього перекладу. Крім того переклади художніх творів неминуче стають частиною культури тієї країни, для якої створюються. Тексти перекладів, в деякій мірі, визначають розвиток цієї культури.

Актуальність нашого дослідження обумовлена безперервно зростаючою в сучасних умовах життя кількістю перекладених творів, що призводить до необхідності створення системи, здатної оптимізувати роботу редакторів і замовників для оперативної перевірки виконаних перекладів.

Також дослідження критеріїв оцінювання якості перекладу є перспективним з огляду на те, що незважаючи на що вживаються раніше спроби виявлення об'єктивних критеріїв, багатостороннього і комплексного підходу створено не було.

Наукова новизна дослідження полягає у виборі самого предмета та об'єкта дослідження, а саме в тому, що особливості лінгвістичних одиниць художнього мовлення в оповіданнях у перекладознавстві розглядаються на матеріалі художньої літератури. Детальний аналіз даних аспектів дозволяє представити дану проблему перед науковим суспільством як єдине, системне дослідження літературознавчого і перекладознавчого характеру. Результати даного дослідження вносять певний внесок у зіставне мовознавство і здатні

оновити погляд перекладача на проблему перекладу фразеологічних одиниць у англomовній художній літературі.

Об’єкт дослідження – оригінал та переклад оповідань В. С. Моема.

Предмет дослідження – способи та прийоми перекладу коротких оповідань В. С. Моема українською мовою.

Мета нашого дослідження полягає у виявленні лінгвальних особливостей перекладу коротких оповідань В. С. Моема українською мовою.

Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- дослідити особливості функціонування художнього тексту;
- проаналізувати стилістичні та семантичні особливості жанру оповідання;
- розглянути особливості відтворення фразеологічних одиниць українською мовою на матеріалі коротких оповідань В. С. Моема;
- дослідити якісне співвідношення засобів експресивності в художніх творах В. С. Моема;
- провести лінгвоперекладацький аналіз відібраних для дослідження одиниць перекладу.

Сформульовані мета і задачі дослідження зумовили застосування основних **методів дослідження**, які включають: контекстуальний аналіз, що полягає у вивченні контекстуального оточення мовних одиниць; інтерпретаційний аналіз, оснований на інтерпретаційному поясненні використання перекладених одиниць; метод лінгвістичного опису, використано при описі перекладених одиниць; метод словникових дефініцій; порівняльно-зіставний метод дослідження, використаний для вивчення порівняльно-зіставних характеристик мовних одиниць в англійській та українській мові.

Наукова новизна дослідження полягає у виборі самого предмета та об’єкта дослідження, а саме в тому, що особливості лінгвістичних одиниць художнього мовлення в оповіданнях у перекладознавстві розглядаються на

матеріалі художньої літератури. Детальний комплексний аналіз даних аспектів дозволяє представити дану проблему перед науковим суспільством як єдине, системне дослідження в аспекті літературознавчому і перекладознавчому аспектах. Результати даного дослідження вносять певний внесок у перекладознавство і здатні оновити погляд перекладача на проблему перекладу фразеологічних одиниць у англійській художній літературі.

Наукова новизна одержаних результатів. В дослідженні надано аналіз творів В. С. Моєма; удосконалено аналіз перекладу окремих оповідань автора та класифікацію тематичної спрямованості оповідань автора.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали дослідження можуть бути використані на заняттях з історії англійської літератури, практичного курсу англійської мови, перекладознавства.

Теоретична значущість даного дослідження полягає у виявленні особливостей перекладу метонімічних епітетів. Отримані в результаті зіставного аналізу дані дозволяють оцінити рівень підготовки перекладачів, пізнати мовні тонкощі перекладу і співвіднести результати досліджуваного матеріалу з загальноприйнятими теоретичними положеннями.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подаються загальні відомості про поняття «художній переклад» та особливості його перекладу, особлива увага приділяється проблемам художнього перекладу, розглянуто питання жанрово-стилістичних особливостей жанру оповідання.

Другий розділ містить відомості щодо перекладу фразеологічних одиниць та розподіл фразеологічних одиниць на категорії за їх значенням, переклад засобів експресивності та відтворення іронії в оповіданнях

В. С. Моема, також кількісний аналіз способів перекладу та перекладацьких трансформацій.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 57, кількість використаних джерел 84.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

1.1 Проблема художнього перекладу

Художній переклад – це справжнє мистецтво. Тому перекладач художніх текстів – це письменник, який ніби створює книгу для читача.

Легко помітити, що більшість перекладачів художніх текстів одночасно були і письменниками. Це пов'язано з одним із завдань художнього перекладу – досягненням певного естетичного впливу, створенням художнього образу який передавав би значення і всі особливості оригіналу, але був також і зрозумілий читачеві перекладного тексту. А з цього завдання і випливає основна проблема, що виникає при перекладі художнього твору.

Дослівна точність і художність виявляються в постійному протиріччі один з одним [Альошина 2018, с. 54].

Перекладач художнього тексту повинен бути не тільки письменником, який знає кілька мов, але також і істориком, глибоко вивчає історію як своєї країни, так і рідної країни письменника, він повинен бути біографом, тонко відчуває думки, переживання і почуття автора, літературознавцем і лінгвістом, що розбирається у відтінках значень слів і в правилах їх вживання.

Формуючи інакше, проблема художнього перекладу полягає в неможливості повноцінно проникнути в світ автора оригіналу, в його культуру, мову, цінності, не втративши при цьому культуру і звичаї власного народу, його менталітет, історично сформований світогляд. Переклад повинен бути наближенням до оригіналу, це саме стосується і культурного фактору [Демецька 2006, с. 146]. Людина з іншої культури повинна зрозуміти культуру оригінального тексту. Перекладач завжди балансує між двома

труднощами, зберегти стилістику та зміст, а також залишити ідеї автора вихідного тексту [Комиссаров 1980, с. 145].

Художній переклад суттєво відрізняється від будь-якого іншого виду перекладу. Тільки обсяг текстів відрізняє цю роботу від інших перекладів. Впоратися з твором, що складається з сотень тисяч слів, непросто, як і намагатися відтворити поезію іншою мовою, не втрачаючи пишноти вихідного тексту.

Однією з найбільших проблем у цій галузі художнього перекладу є збереження вірності оригінальному твору і при цьому створення абсолютно унікального твору, який викликає ті самі відповіді, що і оригінальний твір. Автор вибрав певне слово з певної причини, тому перекладач повинен переконатися, що воно правильно передано мовою перекладу. Звичайно, трапляються випадки, коли неможливо знайти аналог, тому перекладачеві потрібно створити його самому [Казакова 2006, с. 145].

До проблем перекладу художніх творів можна додати суб'єктивні фактори, бо перекладач сам робить вибір, коли шукає потрібний еквівалент до слова-оригіналу або коли твір має багато символів та підтекстів, він може ненароком втратити сенс, незрозумівши, що саме хотів сказати автор. Тому перекладач повинен проводити підготовку до перекладу, проаналізувати стиль твору, мову, культурний фактор, різні методи впливу на читача та багато іншого [Чепурна 2010, с. 210].

До основних вимог перекладу художніх творів можна віднести:

Точність – потрібно донести всі думки автора, та при цьому зберегти не лише головні ідеї, а також і підтекст. Перекладач не повинен нічого додавати або дописувати від себе. При перекладі прози важливо пам'ятати, що переклад повинен звучати як оригінал, тому потрібно вирішити головні елементи твору, та зберегти ритмічність.

Але важливо зазначити, що на думку багатьох дослідників, переклад може мати певні зміни, якщо мета перекладу – створити аналогічний твір за формою і змістом.

Лаконічність – виклад тексту повинен бути стислим.

Ясність – важливо уникати складних і двозначних оборотів, що ускладнюють розуміння тексту, думка повина бути простою і зрозумілою.

Літературність – текст перекладу повинен відповідати прийнятим нормам літературної мови [Мін'яр-Белоруче 1996, с. 71].

Переклад літератури сильно відрізняється від інших форм перекладу. Величезний обсяг текстів, задіяних в художньому перекладі, відрізняє його від інших. Взятися за переклад, що складається з сотень тисяч слів – завдання для досвідченого перекладача.

Також неможливо відтворити поезію новою мовою, не втрачаючи краси та суті оригінального твору. Переклад віршів включає в себе багато аспектів, потрібно пом'ятати про риму та ритм, тому дуже важко зберегти гармонію вірша, саме тому перекладач повинен виявити його головні ідеї, та намагатися відтворити саме їх.

Однією з ключових проблем художнього перекладу є необхідність збалансувати збереження вірності оригінальному твору з необхідністю створити щось унікальне і відмітне, що викличе ті ж почуття і відгуки, що і оригінал. Це може бути особливо важко, коли мова йде про переклад поезії.

Вірші написані з неймовірною увагою до деталей. Важливі не тільки слова і фрази, а й кількість складів і весь ритм виконаної роботи. Це складне завдання виконувати лише однією мовою, не кажучи вже про спробу відтворити твір поета під час перекладу [Галич 2001, с. 234].

Деніел Хан, директор британського центру художнього перекладу, чудово підсумовує це питання: «Ні на одній з мов, які я перекладаю, немає жодного слова, яке ідеально відповідало б слову в англійській. Так що це завжди інтерпретативно, приблизно, творчо. Все, що саме по собі є «мовною» якістю, за визначенням буде закріплено в певній мові – будь то ідіома, двозначність чи асонанс. Всі мови різні».

Як підтвердять літературні перекладачі, одне єдине слово може бути надзвичайно клопітким. Автор художнього твору вибрав це слово з поважної

причини, тому перекладач повинен переконатися, що воно точно передано мовою перекладу. Однак що робити, якщо прямий переклад недоступний? Або що, якщо існує кілька варіантів, кожен з яких має дещо інший нюанс? Перекладач мови урду Фахміда Ріаз описує свій підхід до таких гострих питань: «Кожен твір, який ви перекладаєте, виходить з-під пера окремої людини, тому Ви повинні ставитися до нього індивідуально. Я намагаюся зберегти атмосферу оригінальної культури, а не мови, оскільки це відображено в тексті».

Компетенції іноземної мови та рідної мови, а також культурна компетентність – це три аспекти перекладацької компетентності кожного студента-перекладача і в той же час важливою передумовою для будь-якого перекладу, в зокрема літературного. Оскільки автор будь-якого тексту знаходиться під впливом історії і стилю життя свого народу в його конкретному історичному, культурному та соціальному контексті, викладач перекладу також повинен прагнути надати таку культурну інформацію про письменника [Novinger 2001, p. 110].

Складніша ситуація виникає, коли перекладається твір з іншогокультурного простору, а саме відсутність спільної духовної основи. В такій ситуації перекладач зустрічається з новою задачею, представити читачам коректно культуру оригінального тексту.

Екзотичні реалії, які включають звичаї, одяг, страви, житло. Колорит – це забарвленість слова, якої воно набуває, завдяки приналежності його референта до даного народу, певної країни або місцевості, конкретної історичної епохи, завдяки тому, що він, цей референт, характерний для культури, побуту, традиції, одним словом, особливостей дійсності в даній країні або даному регіоні, в дану історичну епоху, на відміну від інших країн, народів, епох [Коптілов 2001, с. 160].

Діалект, культура і художній переклад є взаємопов'язаними ідеями «видатним серед останніх удосконалень в гіпотезі перекладу є подання культури як чинника під час перекладу, розглядає художній переклад як

компонент літературного діалекту і, таким чином, є культурним рухом, який посилює культурну спадщину нації», а літературний переклад – це метод, використовуваний для звільнення контенту від його залежності від більш раннього культурного засвоєння». Незважаючи на те, що при передачі суспільства з SL на TL існують неабиякі перешкоди [Findlay 1998, p. 129].

Однак, на відміну від проблем, пов'язаних з перекладом, перешкоди на шляху перекладу можуть бути легко усунені шляхом придбання перекладацької компетенції. Перешкоди при перекладі діляться на чотири категорії:

1) перешкоди, пов'язані з текстом, включаючи, серед іншого, надмірну складність змісту, недостатнє пояснення змісту, складну тему, неоднозначну та непослідовну структуру, використання неоднозначної термінології як семантично, так і синтаксично, а також текстові недоліки у вигляді помилок, стандартних помилок і неправильної пунктуації, які можуть бути виправлені викладачем перекладу з використанням точного аналізу вихідного тексту, а саме мови оригіналу;

2) перешкоди, пов'язані з перекладачем, включаючи, серед іншого, рівень компетентності слухачів перекладу, який залежно від їх лінгвістичних, тематичних і перекладацьких компетенцій може бути поступово усунутий шляхом придбання навичок в цільовій області;

3) перешкоди, пов'язані з типами вправ з перекладу, що виникають через складність перекладу тексту з точки зору частоти і складності, що зустрічаються в тексті, що впливають на баланс всіх мовних шарів, які можуть бути усунені шляхом підвищення перекладацької компетентності та визначення місії перекладу;

4) перешкоди технічних проблем перекладу через наявність відповідних допоміжних засобів, таких як лексикони, додаткові дані, що містять текстову інформацію, додаткові тексти, текстові цитати, спеціалізовані джерела, технічні інструменти, процедури складання графіків вправ і додатків для складання цільових текстів, всі з яких можуть бути усунені шляхом надання

технічні та інформаційні інструменти, достатній час для перекладу і розумні пояснювальні примітки про те, як скласти цільовий текст.

З усіх проблем, згаданих у перекладі, ті, які виникають через конкретний текст мовою оригіналу, особливо ті, які виникають в літературній провінції, коли автор тексту кидає виклик перекладачеві, використовуючи певний літературний стиль, такий як використання лексичних або лінгвістичних ігор, або його лінгвістичне та творче використання за межами звичайного лінгвістичні та синтаксичні стандарти. В розумінні цього слова помилка виникає, коли «місію перекладу не реалізувати» [Некряч, Чала 2008, с. 134].

В художній літературі використовуються образи. Образність створюється за допомогою різних мовних засобів присутніми в мові оригіналу. Тому перекладач повинен помітити всі деталі, щоб при перекладі не пропустити важливих елементів, які складають художню цінність твору чи індивідуальні властивості авторського стилю, ідіостилу. Разом з тим, перекладач не повинен просто копіювати всі деталі, якщо це суперечить стилістичним чи іншим нормам мови. Але перекладач має право зробити заміну, яка матиме приблизно такий самий ефект [Линтвар 2012, с. 144 – 147].

Очевидно, що художній переклад вимагає дуже специфічного набору навичок. Переклад літератури – це набагато більш творче мистецтво, ніж багато інших форм перекладу. Наприклад, при перекладі брошури з інформацією про фармацевтичний продукт важливо надати текст, який є дослівною інтерпретацією оригіналу. Однак для перекладу прози та поезії здатність до творчого письма так само важлива, як і лінгвістична майстерність [Горда 2021, с. 75].

Впевненість у своїх здібностях також дуже важлива. Легко заплутатися в тому, як по-справжньому передати значення речення або навіть окремого слова [Ковальчук 2015, с. 509]. Але перекладачеві необхідно знати, коли прийшов час зробити вибір і рухатися далі (незважаючи на те що, через кілька сторінок, можуть виникнути сумніви, та думки з приводу повернення і внесення змін).

Здатність забезпечувати безперервність також важлива-особливо в довгих романах. Запам'ятовування фактів (наприклад, другорядний персонаж, згаданий приблизно на 30 000 сторінках, є двоюрідним братом героя за шлюбом, а не за кров'ю) заощадить багато часу на перегляді назад і вперед, щоб перевірити все [Радчук 2007, с. 152–158].

Повнота перекладу, за А. Федоровим, передбачає повноцінну передачу змісту оригіналу і повноцінну функціонально-стилістичну відповідність йому [Лановик 2004, с. 120]. Специфічний момент «художнього впливу» на читача в цьому визначенні не розглядається: перекладознавець акцентує на мовній природі образу. Таке обмеження художнього перекладу лінгвістичними аспектами приводить до буквального, точного у мовному відношенні, але художньо слабкого, неправильного перекладу, оскільки визначальним моментом цього принципу є не творче ставлення перекладача до оригіналу загалом, а пошуки мовних відповідників.

Таку ж думку відстоював і О. Потебня у статті Мова і народність: «Якщо слово однієї мови не покриває слова іншої, то тим менше можуть покривати один одного комбінації слів, картини, почуття, порушувані мовою;... навіть думка, відірвана від зв'язку зі словесним вираженням, не покриває думки оригіналу [Потебня 1976, с. 263].

В сучасному світі в період новітніх технологій, особливо в сфері перекладу, а саме автоматичні перекладачі, головна функція перекладача дати не тільки переклад, текст, а віддати свої ідеї, настрої, відношення та швидке виконання, бо наразі перекладачі роблять свою роботу миттєво.

Художній переклад несе в собі дві основні функції – інформативну та творчу, перекладач завжди повинен пам'ятати про це, і намагатися якісно відтворити іншу культуру, за допомогою засобів рідної мови.

1.2 Особливості перекладу художнього тексту українською мовою

Переклад двояко орієнтований. З одного боку, це твір, призначений для людей, які володіють певною мовою, і орієнтований на систему і правила функціонування цієї мови. З іншого боку, переклад орієнтований на зміст, стилістичні особливості та національну своєрідність вихідного тексту. Деякі теоретики перекладу вважають, що вирішення цього протиріччя, при прагненні перекладача не впадати в крайнощі буквалізму і разом з тим не створювати вільний переклад, є виникнення так званої «міжмови». Тексти перекладів володіють певними особливими ознаками (а не тільки своїм походженням), які відрізняють їх від неперекладних текстів. Мова перекладних текстів являє собою особливу «міжмовну підсистему» або «проміжну мову» або «міжмови» [Амеліна 2014, с. 6].

Мова перекладів набуває певних особливостей, завдяки яким тексти перекладів ідентифікуються як перекладні. Явище «міжмови» слід розглядати не як небажану інтерференцію, з якою потрібно вести боротьбу, а як об'єктивний лінгвістичний феномен, що виникає внаслідок мовних контактів, і більш того, як перекладацьку універсалію. Підходити до нього слід як до такого, а не з позиції «аналізу помилок».

З появою перекладу виникають і розвиваються дві протилежні тенденції передачі іншомовного тексту – буквального (або дослівного) і вільного перекладів. Прихильники буквального перекладу перекладали з чужої мови на рідну, не помічаючи мовних і стилістичних особливостей мови-оригіналу і мови-перекладу [Андрієнко 2014, с. 13 – 18].

За такого підходу основним способом передачі змісту було калькування, яке ігнорувало такі якості мови перекладу, як природність його звучання і легкість сприйняття і подекуди спотворювало зміст оригіналу. В результаті з'явився вільний переказ, що створює інший, відмінне від

оригінального текст і за формою, і за змістом. Відповідно, правильність мови перекладу довгий час протиставлялася точності перекладу .

Аж до появи лінгвістичної теорії перекладу, можливість адекватної передачі змісту оригіналу при збереженні природності мови перекладу ставилася під сумнів, як в теорії, так і на практиці .

Багато характеристик мови перекладу при цьому носили не науковий, а метафоричний характер, оскільки досить складно визначати або характеризувати будь-які мовні явища, не маючи розробленого наукового апарату і загальноприйнятої термінології.

Одним з понять, яке відображає наслідки прагнення перекладача до точної передачі змісту при дослівному перекладі є поняття інтерференції, яке вивчалось в мовознавстві, в методиці навчання іноземним мовам, в теорії перекладу. Інтерференція – це відхилення від норм мови, яке виникає при контакті двох мов. У лінгвістичну літературу термін «інтерференція» був введений вченими Празького лінгвістичного гуртка, а поширення він отримав після виходу в світ монографії У. Вайнрайха «Мовні контакти». Необхідними умовами для прояву інтерференції є двомовність або багатомовність і мовний контакт [Чернявська 2009, с. 12].

У цьому аспекті переклад розглядався як особливий вид мовного контакту, внаслідок якого мова оригіналу спричиняє певний вплив на мову перекладу. Взаємовплив мов, що контактують, може бути як негативним, так і позитивним. Цей вплив може виражатися у відхиленнях від норми в одній мові під впливом іншої (при негативній інтерференції) або в придбанні, закріпленні і посиленні певних продуктивних мовленнєвих практик (при позитивній інтерференції). Більш спрощено під інтерференцією слід розуміти втручання елементів однієї мовної системи в іншу в результаті мовного контакту. Для багатьох вітчизняних і зарубіжних теоретиків перекладу інтерференція – виключно джерело помилок в тексті перекладу, що свідчить про те, що перекладач, перебуваючи під впливом форми оригіналу, механічно переносить особливості іноземної мови на переклад [Казакова 2006, с. 56].

В теорії перекладу необхідно враховувати всі види впливу мови оригіналу на мову перекладу: як небажані (негативні), так і доцільні (позитивні) [Горда 2021, с. 346]. З метою наукової точності ці види впливу розмежовані термінологічно: негативний вплив слід вважати перекладацької інтерференцією, а позитивний вплив – перекладацької трансференцією.

Наївне уявлення про переклад як діяльності, в якості мети якої більшість вбачають всього лише передачу когнітивної інформації переважно в тій формі, в якій вона була представлена у вихідному тексті [Княжева 2010, с. 129-134]. Прагматична, культурна адаптація тексту, потрібність у якій виникає у зв'язку з відмінностями між двома культурами, розглядається в якості окремого виду перекладацької діяльності, яка виходить за рамки власного перекладу, з чим не можна не погодитися. В тих же випадках, коли фактор культури набуває особливе значення або особливе значення мають способи використання тексту, який перекладається, дослідники схильні розглядати діяльність перекладача в якості окремих видів перекладу або надавати цій діяльності статус окремої перекладацької «стратегії», що також викликає наші заперечення. Результат перекладу, відповідно, буде відрізнятися різним ступенем трансформованості. Таким чином, локалізація, транскреція, трансдапція і транскультурація – це все той же переклад, який виконується з різним ступенем прагматичної і культурної адаптації. При цьому немає особливої необхідності у навішуванні ярликів на уже добре відомі сутності та значення [Ананко 2012, с. 3 – 4].

Перекладознавство – це галузь досліджень, яка займається теорією, описом та застосуванням перекладу. Оскільки переклад розглядається як міжмовна передача і як міжкультурна комунікація [Макарова 2006, с. 19]. Перекладознавство також може бути описано як міждисциплінарна дисципліна, яка стосується інших різноманітних галузей знань, включаючи порівняльне літературознавство, культурологію, гендерні дослідження, інформатику, історію, лінгвістику, філософію, риторику та семіотику. Навички перекладу полягають в тому, щоб стати все більш важливим і

бажаним. Сучасне багатокультурне та багатомовне суспільство вимагає ефективного, ефективного та чуйного спілкування між мовами і культурами. Перекладознавство – це академічна міждисципліна, яка займається систематичним вивченням теорії, опису та застосування письмового, усного перекладу та локалізації [Виноградов 2001, с. 145].

Літературний перекладач відтворює дослівний виклад оригінального тексту. Вся справа в тому, як це сприймає перекладач. Він / вона переписує текст з початку до самого кінця. Це стосується, наприклад, коли очевидний вираз замінюється на синоніми або змінюється структура речення. Художній переклад вимагає великої майстерності. Ми не повинні забувати, що переклад книги або вірша, можливо, будуть прочитані тисячами читачів. Це означає, що текст повинен бути адекватним і більше того - нам потрібно зосередитися на тому, що перекладений документ повинен створювати те саме зображення, що і оригінал. Ідеально виконана робота часто робить перекладача знаменитим [Галич, Назарець, Васильєв 2001, с. 116].

Літературний перекладач також повинен бути достатньо талановитим, щоб інтерпретувати емоції, культурні тонкощі, гумор та інші чутливі компоненти невеликої роботи. По правді кажучи, перекладачі не інтерпретують підтекст повідомлень.

Переклад літератури принципово відрізняється від інших категорій. Це пов'язано з тим, що головним принципом художнього перекладу є домінування поетичної комунікативної функції. Це означає, що крім донесення інформації до читача, художній переклад виконує і естетичні функції. Художній образ, створений в конкретному літературному творі (будь то образ персонажа або природи), безумовно, надасть вплив на читача. З цієї причини літературний перекладач повинен враховувати специфічні особливості тексту. Це поетичний фокус текст, який відрізняє цей тип перекладу, скажімо, від текстів інформативного типу. Читаючи розповідь, вірш або будь-який інший літературний твір, перекладений з іноземної мови, ми сприймаємо сам текст з його змістом, емоціями і персонажами. Досягти

головні цілі перекладу – створення певного образу для читача – досить складне завдання. Таким чином, художній переклад може включати деякі відхилення від стандартних правил. Буквальний переклад не може відобразити глибину і сенс літературного твору. Літературний перекладач відтворює не буквальне відтворення оригінального тексту. Вся справа в тому, як це сприймає перекладач. Він / вона переписує текст з початку до самого кінця. Це стосується, наприклад, коли очевидний вираз замінюється синонімами або змінюється структура речення [Mizani 2010].

Переклад розглядається як метод передачі знань, культури і способу життя, проте сам термін «переклад» далекий від вищезгаданого призначення, переклад відтворює в приймаючому діалекті межує відповідність першорядної важливості на рівні фонетики, прагматики, стилю і культури; отже, переклад - це процедура, яка відбувається між двома діалектами: вихідним діалектом і об'єктивним діалектом; тобто передача інформації, в значній мірі відноситься до першого повідомлення, яке вихідний діалект повинен був передати спочатку.

Під час перекладу художньої літератури виділяють поезію, прозу, п'єсу, сатиру, пісню та інші підвиди, залежно від приналежності тексту до певного жанру. Отже, при роботі з художніми текстами, перекладач змушений працювати з певним жанром та розумітися на властивій йому лінгвальною та позалінгвальною специфікою [Попович 2016, с. 30]. Саме тому перекладаче змушен виконувати кілька ролей – читача, критика, письменника, носія мови та демонструвати високий рівень компетентності, адже від результату його діяльності – підсумкової форми змісту – залежить естетична цінність перекладеного твору та ступінь впливу на іншомовного та іншокультурного читача.

Переклад художнього тексту заснований на передачі думки, змісту оригіналу, яке ще раз виражається в перекладі, але за допомогою інших засобів, що формують іншу систему знаків, що мають свої закони.

Таким чином, художній текст як об'єкт перекладу має ряд відмінних властивостей, які впливають на процес і якість перекладу.

До ознак художнього тексту відносяться:

- функціональність в ракурсі вигаданості зображуваного в тексті світу;
- синергетична складність;
- цілісність художнього тексту;
- взаємозв'язок всіх елементів тексту;
- рефлексивність поетичного слова та посилення актуалізації лексичного рівня;
- наявність імпліцитних смислів;
- використання великої кількості тропів і фігур мови; – вплив на зміст художнього тексту міжтекстових зв'язків [ХассанШалі 2015, с. 107].

Перекладач, повинен пам'ятати про вимоги, задля адекватного перекладу, який не спотворить оригінал:

- адекватність перекладу;
- збереження при перекладі низки тропів і фігур мови;
- культурологічні та епохальні чинники написання твору;
- специфіка літературного напрямку, до якого належить текст оригіналу;
- відтворення індивідуального стилю письменника [Юсупов 1998].

Відмінності в складі мовних стилів двох різних мов, природно, створюють певні практичні труднощі при перекладі, але, звичайно, не означають неможливості знаходження функціональної відповідності. У той же час, поряд з завданням практичного подолання певних труднощів при перекладі, викликаних розбіжностями в особливостях мовних стилів різних мов, існує теоретична задача узагальнення особливостей перекладацької роботи в області різних жанр. Ця теоретична проблема не є абстрактною, і її рішення може принести ту практичну користь, яку принесе питання про ступеня «точності перекладу», перекорудбачуваної тим чи іншим типом

матеріалу з конкретним лінгвістичним змістом. Спроба охарактеризувати, в інтересах теорії перекладу, специфічні особливості стилю різних типів перекладного матеріалу, які є загальними для різних мов, може бути зроблена на основі концепції їх цілеспрямованості, їх функцій і на основі порівняння з мовою, на яку здійснюється переклад зроблені і по відношенню до яких вони повинні бути ідентифіковані як ознаки подібності і ознаки відмінності [Оболенская 2010, с. 264].

Часто літературний текст здається багатошаровим: більш глибокі рівні символів, образів, ідей і т.д. Можуть проявлятися за поверхневим рівнем сюжету. Ось чому так важко перекласти справді талановитий літературний текст. У ньому багато погано переноситься в іншому культурному та естетичному середовищі, і практично неможливо зберегти весь обсяг художніх засобів і змістовних планів в їх балансі і взаємодії. Ось чому навіть великі перекладачі і художники слова впадали в крайнощі, заперечуючи можливість художнього перекладу, а заодно і перекладу взагалі.

Переклад творів мистецтва – непросте завдання, і до перекладу можуть бути допущені тільки вибрані з них. Перекладач активізує розумову діяльність, художній смак, розширює кругозір, поглиблює знання [Goodenough 1964, p. 435]. Переклад – це інтерпретація душі, яка закладена у вихідному змісті (слові), і розумніше зберігати стратегічну дистанцію від суворого перекладу, оскільки це не відповідає меті перекладу, яка полягає в передачі вихідного повідомлення, що складається з культурних тонкощів і посилянь, які не можуть бути передані через текст.

Сучасний етап лінгвістичного розвитку суспільства і посилення освітньої та культурної інтеграції держав у світове співтовариство вимагає великих знань в області перекладу різних типів текстів, зокрема з англійської мови. У зв'язку з цим проводиться змістовний, теоретичний і практичний аналіз перекладів текстів, що відносяться до всіх сфер людської діяльності, основними з яких є економічна, дипломатична, науково-технічна і соціокультурна. Відомо, що існує велика кількість робіт (В. К. Комісаров,

Л. С. Бархударов та ін.), написані практикуючими перекладачами або дослідниками в області перекладу, що стосуються основних лінгвістичних, функціонально-стилістичних, прагма-комунікативних особливостей текстів перекладу і дискурсу в цих областях з англійської мови і навпаки. Однією з найбільш широко вивчених областей такого аналізу є мистецтво перекладу, зокрема переклад художнього тексту. Область художнього тексту – це специфічне середовище, інтерес до якої проявляють професійні критики, читачі і письменники [Лысенкова 2012, с. 17 – 21]. Переклад текстів відображає не тільки лінгвістичні, а й етнічні, міжкультурні та комунікативні особливості мов: в даному випадку англійської та української.

У зв'язку з цією думкою слід звернути увагу на лінгвокультурологічні аспекти перекладу. Теорія експлікації мовної картини світу – це велика і загальна ідея, яка проявляється в психологічному відтворенні дій, що відбуваються.

Теорія експлікації мовної картини світу включає в себе як універсальний загальний зміст, що визначається об'єктивністю і реальністю світу як об'єкта пізнання, так і національно-специфічний зміст, заснований на особливостях культурно-історичного розвитку людей, що дозволяє вивчати мовну картину світу. Світ у лінгвістичному аспекті шляхом встановлення фактів міжмовних подібностей та відмінностей та моделювання семантичних полів мови, і в культурному аспекті з метою виявлення національно-специфічного способу мислення нації, її ставлення та сприйняття світу [Осипов 2006].

Отже, експлікацією мовної картини світу можна назвати конкретну дію або навіть слово в процесі спілкування, тому що тільки спілкування індукує дії, асоціативні уявлення. Завдання кожного перекладача – правильно передати зміст і не пропустити жодної концепції, оскільки ключові слова часто повторюються, і покликані привернути увагу читача. У центрі уваги сучасної антропологічно-орієнтованої лінгвістики знаходиться проблема взаємодії людини, мови і культури. Питання про вплив мови і культури, вперше сформульований в працях древніх філософів, отримав розвиток в роботах

В. фон Гумбольдта, який вважав, що матеріальна і духовна культура нерозривно пов'язані з мовою, втілюючись в ньому і визначаючи картину світу народу; в дослідженнях, які сформулювали теорію «лінгвістичної відносності», стверджують, що відмінності між національними культурами визначаються відмінностями в мовах [Олійник 2007, с. 271].

Мова певного народу є точним дзеркалом його життя, способу життя, його оточення. Це головний інструмент формування і прояву світогляду людей, їх поглядів на реалії життя [Чередниченко 2007, с. 56].

Мова, будучи точним дзеркалом культури і побуту народу, зазнає змін або доповнення, якщо такі відбуваються в навколишньому світі різних людей. На будь-якому етапі розвитку національної культури мова етносу відображає її повністю і адекватно. Таким чином, теорія експлікації мовної картини світу – це не застиглий статичний набір понять і символів, а динамічна система, що знаходиться в постійній еволюції. Теорія експлікації мовної картини світу відображена в ключових словах – «концепти».

Літературні твори містять слова, які регулярно є незвичайними в тому чи іншому відношенні і використовуються для прикрашання читача. Це прикрашання проявляється в п'єсах, віршах, драматизаціях, книгах та інших винахідливих творах. Переклад літератури складний лише на тій підставі, що він включає переклад алегоричних чи не букввальних значень творів. Існує надійна обстановка, в якій відбувається переклад, надійна історія, з якої виникає зміст і в яку переноситься зміст, надійна людина (перекладач), що має місце з певною культурою та соціальним фундаментом, і надійна читацька аудиторія, про яку перекладач піклується в першу чергу [Латышев 1981, с. 66]. Розуміння культури в процесі перекладу надзвичайно важливо, особливо при перекладі літературних творів, які вимагають від перекладача зусиль щодо утримання культурної інформації (відображеної, як правило, в алегоричному діалекті) вихідного повідомлення в цільовому змісті. Такий культурний переклад, як відомо, є однією з найскладніших частин перекладу. Це включає переклад етимологічних структур як частини культури,

в якій перекладач розглядає не тільки ідентичність значення, але також досліджує більшу кількість змісту, обстановки, семантики та прагматики [Кабалоева, Гутиева 2016, с. 115-118].

Переклад художньої прози – це переклад із посиленням на книги, експозиції, короткі оповідання, комічну драму, світську хроніку, агіографію, твори зворотного зв'язку, наукову фантастику [Кам'янець 2007, с. 249 – 255]. Переклад – це свого роду переробка значення літературної прози з її унікального діалекту на об'єктивний, так само передбачається, що автор оригіналу передасть це значення своїм об'єктивним читачам.

Переклад, як лінгвістичний феномен, є дуже давньою формою людської діяльності. Як тільки в історії людства утворилися групи людей, мови яких відрізнялися одна від одної, з'явилися «білінгви», які допомагали спілкуванню між «багатомовними» групами [Колесникова 2001, с. 199]. З появою писемності до таких перекладачів приєдналися письмові перекладачі, які перекладали різні офіційні, релігійні та ділові тексти. З самого початку переклад виконував важливу соціальну функцію, роблячи можливим міжмовне спілкування.

Слід зазначити, що ряд вчених виявили, що перекладач однаково (або майже однаково) володіє як оригінальною, так і перекладацькою культурами. На наш погляд, це далеко не так, причому в більшості випадків перекладач дуже грубо оцінює і, отже, перекладає певні елементи або цілі категорії оригінального тексту в порівняно культурному сенсі [Некряч, Чала 2008, с. 34].

Література збагачує духовний світ людини, допомагає сприймати світ в його нескінченному розмаїтті і складності. Література відображає світ за допомогою не тільки логічного, але головним чином чуттєвого пізнання, в художніх образах, створених і переданих у формі мови. Відповідно, естетика творчої діяльності охоплює світ не тільки прекрасного, але і потворного, не тільки піднесеного, а й низинного, оцінює його захоплено або іронічно.

Головне, що керує перекладачем-письменником – це ідея, визначена оригіналом, яка змушує його шукати адекватні мовні засоби для відображення в словах думки, вона змушує перекладача так само напружено шукати творчі завдання, як їх шукав автор оригіналу. Художній переклад – це адекватна відповідність оригіналу не в лінгвістичному, а в естетичному розумінні.

Переклад художнього тексту – це складний і багатогранний вид людської діяльності, в ході якого стикаються різні культури, різні особистості, різні способи мислення; різна література, різні епохи, різні традиції і установки.

Отже, художній переклад неможливий без всебічного розуміння оригіналу, а одного знання іноземної мови недостатньо, необхідний особливий навик – вміння інтерпретувати каламбур, почуття мовної форми, вміння передати художній образ.

1.3 Жанрово-стилістичні особливості жанру оповідання та його переклад

Термін «оповідання» має загадкову та досить молоду історію виникнення, багато письменників до дослідників вивчали це питання. «Оповідання — молоде мистецтво, — каже міс Елізабет Боуен, — у тому вигляді, як ми його знаємо, це дітище нашого століття» [Bowen 1976, p. 152].

Завжди були спроби дати безліч визначень поняттю «оповідання». Веллс визначав розповідь як будь-яку коротку розповідь, яку можна прочитати за півгодини. По, якого іноді проголошували сучасним творцем «оповідання», заявляв, що «у всій композиції не повинно бути жодного написаного слова, прямо чи опосередковано схильного заздалегідь встановленому задуму. Чехов вважав, що в оповіданні не повинно бути ні початку, ні кінця, але нагадував авторам, що якщо вони описують пістолет, що висить на стіні на першій сторінці, то рано чи пізно цей пістолет має вистрілити. Пан Джон Хедфілд

описує оповідання як «коротку розповідь». Покійний сер Х'ю Волпол у момент справді чудового сприйняття стверджував, що «оповідання має бути оповіданням: записом подій, повною випадковостями і випадковостями, стрімким рухом, несподіваним розвитком, що веде через очікування до кульмінації та задовільної розв'язки». «Джек Лондон заявив, що оповідання має бути «конкретним, по суті, з хваткою та життям, чітким, потріскуючим та цікавим». Міс Елізабетлі Боуен, справедливо побоюючись конкретного визначення, каже: «Перша потреба оповідання у його викладі — цнеобхідність мистецтва» [Hanson 1985, p. 16].

Термін «оповідання», якщо розглядати його як жанр, зазвичай застосовується до будь-якого невеликого розповідного прозаїчного літературного твору з реалістичним забарвленням, що містить розгорнуту і закінчену оповідь про певну подію, випадок, життєвий епізод. У західно-європейській літературі відповідна жанрова група позначається терміном «новела», який є по суті синонімом терміна оповідання. Зміст терміна «оповідання» навіть у його найбільш широкому вжитку зберігає певні ознаки, а саме: обмежена кількість персонажів, показаних навколо однієї центральної події, відсутність розгорнутої життєвої історії персонажів, обмежений розмір [Шпетный 1980, с. 24].

Що стосується характеристики «оповідання» то найбільша і найголовніша його відмінність – це форма та розміри. Едгар Аллан По писав про форму в своєму есе «Філософія композиції» 1896 року, де він кваліфікував її як тимчасову - за часом. Він вважав тривалість літературного твору критичним розглядом: «Якщо будь-який літературний твір занадто довгий, та його не можна прочитати за один прийом...» - ми втрачаємо перевагу читання за один раз –«... бо, якщо буде потрібно два рази, задля того, щоб прочитати твір, весь створений світ буде зруйновано». По визнав, що в одному сеансі читання є щось особливе, і що короткі оповідання та вірші певної довжини можуть отримати користь від цієї особливої якості [Lohafer 1990, p. 230]. Середній читач читає близько 130 слів на хвилину, тому історію з 1900 слів

можна прочитати трохи менше ніж за 15 хвилин, і це гарно підтверджує слова По, за такий час читач занурюється у новий світ та не втрачає ніяких діталей. Коротка історія дня дозволяє читачам зручно і легко насолоджуватися чудовою історією в будь-який час.

Так, К. І. Шпетний приходиться до висновку, що середній розмір тексту сучасного американського короткого оповідання складає 7000 ± 2000 слів (тобто від 5000 до 9000 слів). Проте ці межі є умовними, вони можуть бути як ширшими (більше 9000 слів), так і вужчими (до 5000 слів).

Короткі оповідання мають такі ознаки:

- 1) зосереджені на дрібних деталях зображуваного світу (з яких формується загальне враження про нього);
- 2) мають чітко виражені межі: початок, кінець і те, що міститься між ними;
- 3) демонструють такі важливі характеристики тексту, як формальна і семантична самодостатність, тематична своєрідність і завершеність;
- 4) простежуються зв'язки як між окремими фрагментами тексту, так і між частинами цих фрагментів [Ковальова 2012, с. 94 – 95].

Короткі оповідання зазвичай зосереджуються на одному сюжеті, а не на кількох підзаголовках, як ви можете бачити в романах. Деякі історії слідує традиційній оповідній дузі з експозицією (описом) на початку, наростаючою дією, кульмінацією (піковий момент конфлікту чи дії) та вирішенням в кінці [Head 1992, р. 128]. Однак сучасна короткометражна фантастика, швидше за все, починається в середині дії (у засобах масової інформації), залучаючи читачів безпосередньо до драматичної сцени.

Жанр короткого оповідання добре підходить для експериментів у стилі та формі написання прози, але більшість авторів коротких оповідань все ще працюють над створенням особливого настрою, використовуючи класичні літературні прийоми (точка зору, образність, прикмета, метафора, дикція / вибір слів, тон і структура речення).

Хоча розповіді минулого часто оберталися навколо центральної теми чи морального уроку, сьогодні часто зустрічаються історії з неоднозначним закінченням. Цей тип невирішеної історії запрошує до відкритого прочитання і передбачає більш складне розуміння реальності і людської поведінки.

Короткий зміст історій можна простежити до стародавніх легенд, міфології, фольклору та байок, що зустрічаються в громадах по всьому світу. Деякі з цих історій існували в письмовій формі, але багато передавалися через усні традиції.

У порівнянні з романами короткі оповідання часто не помічаються як вид мистецтва, але ці унікальні художні твори заслуговують на більш пильну увагу. Короткі оповідання дають читачам усіх переконливих персонажів, драматизм та описову мову великої художньої літератури, але в справді компактній упаковці.

Популярність коротких оповідань зростала разом із появою друкованих журналів. Редактори газет і журналів почали публікувати історії як розваги, створюючи попит на короткі сюжетні розповіді, привабливі для мас. На початку 1900-х років *The Atlantic Monthly*, *The New Yorker* і *Harper's Magazine* платили хороші гроші за короткі оповідання, в яких було більше літературної техніки. Ця золота ера видавничої справи породила коротку історію, якою ми її знаємо сьогодні. Короткі оповідання бувають різних категорій: бойовик, пригоди, біографія, комедія, кримінал, детектив, драма, дистопія, байка, фентезі, історія, жахи, містика, філософія, політика, романтика, сатира, наукова фантастика, надприродне, трилер, трагедія і вестерн.

Словники визначають коротку розповідь як «історію з повністю розробленою темою, але значно коротшу і менш складну, ніж роман. Існує багато коротких оповідань, які настільки ж складні або навіть більш хитромудрі, ніж звичайні романи».

Короткі оповідання користувалися великою культурною популярністю в новітній історії, чому сприяли технічні інновації. У міру вдосконалення технології та економіки друкарських верстатів на початку XIX століття все

більше людей в Америці та в усьому світі отримували доступ до газет та періодичних видань. Це почалося в 1830-х роках і розширилося в наступні десятиліття. Цей жанр, ймовірно, дуже добре вписується в наш напружений сучасний спосіб життя, дозволяючи нам заповнити 15 - 30-хвилинні проміжки в нашому напруженому житті захоплюючим і корисним читанням.

У порівнянні з романами короткі оповідання часто не помічаються як вид мистецтва, але ці унікальні художні твори заслуговують на більш пильну увагу. Короткі оповідання дають читачам усіх переконливих персонажів, драматизм та описову мову великої художньої літератури, але в справді компактній упаковці.

РОЗДІЛ 2

ВІДТВОРЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ХУДОЖНЬОГО ОПОВІДАННЯ У АВТОРСТВІ В. С. МОЕМА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

2.1 Специфіка перекладу фразеологізмів з англійської на українську мову в творах В. С. Моєма

Мова є найважливішим інструментом культури, який зберігає накопичений ним соціокультурний пласт, відображаючи при цьому менталітет народу, його культуру, світогляд і багато іншого.

Переклад художніх творів є одним з найскладніших видів перекладу. Це в першу чергу особливий вид творчості, який пропонує, що перекладач зможе передати всю сутність та колорит твору при цьому, так щоб воно залишалось цікавим та зрозумілим читачу. Художній переклад не пропонує дослівного перекладу, навіть скоріше навпаки, можлива така ситуація, коли оригінал відрізняється від перекладу, в цьому і полягає майстерність перекладача.

Найкращим способом перекладу образної фразеології без сумніву є використання відповідного фразеологізму в рідній мові. Застосування цього способу перекладу забезпечує не тільки передачу змісту, але й відтворення образності та експресивності англійського виразу.

Зазвичай фразеологізми перекладаються:

1) повним еквівалентом з ідентичною або подібною структурою, лексичним складом, стилістичними характеристиками, значенням та образністю;

2) відносним еквівалентом, що є подібним до англійського фразеологізму за значенням та стилістичними характеристиками, але відмінним за лексичним складом, образністю або граматичними ознаками;

3) варіантним відповідником, коли з кількох синонімічних фразеологічних одиниць вибирається адекватний в даному контексті;

4) калькою, коли англійський фразеологізм перекладається послівно (слід зауважити, що калькування фразеологізмів можливе тільки тоді, коли зміст перекладеного фразеологізму буде зрозумілий читачеві);

5) описово, коли передається значення англійського фразеологізму без збереження образності [Прус 2017, с. 42].

У творах С. Моема нерідко зустрічаються ідіоми пов'язаних з поняттям море, вода, кораблі і іншою морською тематикою. Нижче наведемо кілька прикладів таких ідіом:

1) *I'm a philosopher and I know **there are as good fish in the sea as ever came out*** [Maugham “The Razor's Edge”, ch. 12].

*Я, філософ, Я розумію, що на ній **світло клином не зійшовся*** . Ця ідіома означає що, тільки тому, що ви втратили одну хорошу можливість, це не означає, що ви ніколи не отримаєте іншу, особливо використовується при описі невдалих романтичних стосунків, як і показано в цьому прикладі. При перекладі ФО було використано – відносний еквівалент.

2) *Now and then Philip with one of the more experienced clerks went out to audit the accounts of some firm... he came to know which of the clients must be treated with respect and which, were **in low water*** [Maugham “Of Human Bondage”, ch. 37].

*Час від часу Філіп відправлявся з одним з досвідчених конторників перевіряти рахунки якої-небудь фірми...він тепер уже знав, до кого з клієнтів потрібно було ставитися шанобливо, а хто з них **сів на мілину***. Мати мало грошей, або зовсім їх не мати, український переклад має значення – потрапити у скрутне положення, через брак коштів також. При перекладі ФО було використано – повний еквівалент.

3) *I'm awfully sorry, old man, but we're all **in the same boat*** [Maugham “Of Human Bondage” , ch. 98].

*Мені дуже шкода, старина, але всі ми **в однаковому становищі***. Бути в такому ж положенні, як і інші, зазвичай використовується з негативним

значенням. ФО перекладена на українську мову за допомогою відносного еквівалента.

4) *A lot of **water** has passed **under the bridge** since we met last. We're none of us as young as we were* [Maugham “Footprints in the Jungle”].

Багато води витекло з дня нашої останньої зустрічі. Молодше ми не стали. Ця ідіома описує події, які сталися у минулому, особливо нещасливі, які вже не можна виправити чи змінити, і зараз вони нікого не хвилюють, при перекладі використовуємо варіативний відповідник.

Це досить поширене явище, що фразеологічна одиниця рідко знаходить абсолютний еквівалент в інших мовах, що пов'язано, як з національно – культурним компонентом, так і з розбіжністю техніки вторинної номінації [Влахов 2006, с. 225].

Наприклад, ідіоми *пускати пил в очі кому-небудь* і *throw dust in/into someone's eyes*, абсолютно ідентичні за образною складовою, виявляють проте істотні відмінності в значенні.

У В. С. Моема знаходимо приклад вживання даної ідіоми:

*Alfred. You can't **throw dust in** uncle Alfred's eyes like that. Uncle Alfred was not born yesterday* [Maugham “The Bread-Winner”, sc. 2].

*Альфред. Тобі не вдасться **пустити пил в очі** дядькові Альфреду, як не старайся. Дядько Альфред адже не вчора народився.* Вводити в оману, відволікати чи заплутувати, шляхом перекручування інформації. Пустити пил в очі – це абсолютний еквівалент, з ідентичною структурою, значенням та образністю.

Англійська ідіома тлумачиться в Cambridge Dictionary, як “*to confuse (someone) or take his attention away from something that one does not wish him to see or know about*” (збивати з пантелику кого-небудь, відволікати увагу когось від чого-л., чого він, на думку суб'єкта, не повинен бачити або знати), в той час як російська ідіома означає – (за допомогою ефектних вчинків або промов намагатися представити кому-небудь себе або своє становище краще, ніж вони є в дійсності).

Оскільки для ідіом характерна образна вмотивованість, яка «безпосередньо пов'язана зі світобаченням народу – носія мови», ідіоми в принципі мають лінгвокультурологічної конотацією [Kipfer 2008, с. 123]. Все, що інтерпретується в термінах ціннісних установок, прескрипцій народної мудрості, світобачення і світорозуміння народу, визнається релевантним в аспекті національної культури.

Наявність деяких обмежень дозволяє припустити, що план змісту ряду фразеологізмів (в першу чергу, мабуть, ідіом і прислів'їв) включає деякий особливий компонент, який може бути названий національно-культурним [Мошкович 2013, с. 139]. Наприклад, англійську ідіому *eat one's cake and have it* (буквально, «з'їсти чийсь пиріг і залишити його недоторканим») намагаються перевести українською за допомогою такої ідіоми, **як і вовки ситі, і вівці цілі**.

Наведемо фрагмент з твору С. Моєма “The Razor`s Edge”, де спостерігається використання даної ФО:

It may be that like most of us he wanted to eat his cake and have it [Maugham “The Razor's Edge”, ch. III].

В українському контексті ми маємо таку ідіому: *Можливо, він, як і всі ми грішні, мріяв, що і вовки будуть ситі, і вівці цілі*. При перекладі краще використовувати відносний еквівалент, що є подібний за значенням, але відрізняється за формою.

Стосовно до аналізу фразеології близькі позиції вбачається у можливості інтерпретувати їх значення в категоріях культури, яка визнається національною по суті [Некряч, Чала 2008, с. 56].

В англійській мові є цілий ряд подібних ідіом, що відносяться до фразеосемантичної підгрупи із загальним значенням «любов до неробства», наприклад: *idleness is the mother (або The root) of all evil (sin або vice)* - *неробство – мати всіх пороків*; *idleness makes the wit rust* – *розум від неробства тупіє*.

Велику роль в збагаченні мови грають прислів'я та приказки. Вони відображають здатність до образного мислення, узагальнення і фантазії народу [Cowie 1998, с. 76]. Ці засоби пов'язані не тільки з мовою, а й з навколишнім світом, природою, кліматом, способом життя. Зв'язок між об'єктивними умовами життя, соціальними і моральними її сторонами неминуче знаходить своє вираження в мові і зокрема у фразеології.

Як приклад порівняємо, як в мові відображаються деякі уявлення його носіїв про людські відносини в різних мовних соціумах. В українській мові в ідіомах, пов'язаних з відносинами дітей і батьків, на першому місці виявляється мати, а в англійському в основному батько. Мамин синок в російській має англійський еквівалент: *a mummy's boy* (буквально, «мамин хлопчик»). Пріоритет батька виявляється в таких прикладах: *Like Father, like Son* (буквально, «який батько, такий і син»). *The child is Father Of The Man* (букв «дитина – це батько людини»; *Many of good father has but a bad son* (букв, «і у хорошого батька буває поганий син». В сім'ї не без виродка).

Своєрідність національної культури відбивається не тільки в специфіці національних мов. При контакті представників різних лінгвокультурних спільнот з'ясовується, що представники різних культур діють за «своїми» моделями поведінки, спираються на «свої» культурні знання. При пізнанні чужої культури відбувається пошук відмінностей в зіставляються образах чужої і своєї культури, при якому образ своєї культури не повинен затуляти або замінювати образ чужої культури, навпаки, повинен спонукати до вироблення нових знань, що збагачують людину (його свідомість) при знайомстві з чужою культурою [Охримова 2002, с. 13].

Таким чином, оскільки немає однакових національних культур, остільки немає і однакових образів свідомості, що відображають однакові або навіть один і той же культурний предмет. Образ даного предмета або явища, перенесений з однієї культури в іншу, завжди несе в собі елементи національно-культурної специфіки.

Не всі явища дійсності, які отримують фразеологічні позначення в одній мові мають відповідні позначення в інших мовах, в цьому і виражається національна специфічність.

1. В англійській мові фразеологізми в більшості випадків є споконвічними оборотами, автори яких невідомі. Споконвічно англійські фразеологізми пов'язані з традиціями, звичаями і повір'ями англійського народу, а також з реаліями, переказами, історичними фактами..

blow one's own trumpet – «хвалитися; займатися саморекламою» (в середні століття трубними звуками вітали поява знатних осіб і лицарів, які брали участь в турнірах). Використовується в неформальній розмові, щоб розказати про свої досягнення.

Наведемо фрагмент з прози Моема, де знаходимо вживання даної ФО:

He blew the penny trumpets of English purity, and the tin whistles of the British Empire [Maugham “The Moon and Sixpence”].

Він займався дешевими хвастоцями англійської непорочності, вихваляв Британську імперію. В данному випадку використовуємо описовий переклад, задля збереження образності.

Ми знаємо, що яскравим відображенням характеру і світогляду народу є мова і, зокрема, його лексичний склад. Аналіз ФО з національно-культурними компонентами на матеріалі прози В. С. Моема дозволяє зробити висновки про те, що фразеологічний склад мови не тільки відтворює елементи і риси культурно-національного світорозуміння, а й формує їх.

2. Фразеологічні одиниці, пов'язані з англійськими реаліями:

carry coals to Newcastle – «возити вугілля в Ньюкасл» тобто возити щось туди, де цього і так достатньо; Ньюкасл – центр англійської вугільної промисловості [TFDId].

be (all) at sixes and sevens – 1) «перебувати в безладді; бути в занедбаному стані» (вираз вперше зустрічається у формі *set on six and seven*; безтурботно ставитися до наслідків своїх вчинків»);

2) «розходитися (в думках, смаках).

*There can seldom have been a greater need than now of a critic of authority for the arts **are at sixes and sevens** [W. S. Maugham “The Summing Up”, ch. 60].
Зараз авторитетний критик потрібен більше, ніж будь-коли, тому що всі види мистецтва **безнадійно переплуталися**. Перекладаємо за допомогою описового перекладу.*

***cut smb. off with a shilling** – позбавити спадщини кого-небудь. (Заповідачі часто залишали позбавленим спадщини один Шилінг як доказ того, що позбавлення спадщини було навмисним). Здебільшого даний фразеологізм чутний у Великій Британії.*

*It was still not unheard of for an angry parent **to cut off his son with a shilling or to tell his daughter... never to darken his door again** [Maugham “Cakes and Ale”, ch. VII].*

*Все це траплялося іноді, що осканженілий батько **позбавляв сина спадщини (залишив без копійки)** або забороняв дочку... **переступати поріг свого будинку**. Надано два варіанти перекладу, описовий та варіативний еквівалент, якщо можливо знайти еквівалент у мові перекладу, то потрібно надати перевагу саме йому.*

Також у цьому прикладі ми бачимо ідіому **darken someone`s door/doors** – піти або з'явитися в місці, де ніхто не чекає. Перекладаємо за допомогою відносного еквіваленту, залишаючи зміст та образність.

3. Фразеологізми, що містять імена та прізвища:

***Jack of all trades and master of none** – за все братися і нічого толком не вміти, використовується стосовно людини, яка пробувала себе в багатьох речах, а не набувала досвіду, шляхом зосередження на одному.*

*'Oh, he gave up the sea many years ago. He's been all sorts of things since then' '**Jack of all trades and master of none**', said my uncle [Maugham “Cakes and Ale”, ch. III].*

*О, він це заняття кинув багато років тому. З тих пір, ким він тільки не перебував. **Всього потроху, і нічого толком**, - сказав дядько; ФО*

перекладаємо за допомогою варіативного еквівалента, зберігаємо значення, але втрачаємо образність.

A good Jack makes a good Gill «якщо Джек хороший, то і Джил хороша», якщо чоловік добре ставиться до своєї дружини, вона буде добре ставитися до нього у відповідь.

Before you can say Jack Robinson (розм.) – негайно, моментально; відразу ж, тут же; за дві секунди; в одну мить; і отямитися або ахнути не встиг; не встиг і оком моргнути.

Look here, my boy, when you're in my hotel you behave like a gentleman or you'll find yourself in the street before you can Jack Robinson? [Maugham “The Pool”].

Послухайте, люб'язний, коли ви перебуваєте в моєму готелі, будьте ласкаві вести себе, як личить порядній людині, а не те й озирнутися не встигнете, як я викину вас на вулицю .

ФО, що містять імена чи прізвища, часто перекладаються описово, бо рпозбіжності в культурно-національному просторі не дають змогу знайти повний еквівалент.

4. Фразеологічні одиниці, пов'язані з повір'ями:

A black sheep – паршива вівця, ганьба в сім'ї (за старим повір'ям, чорна вівця відзначена печаткою диявола); біла ворона - відносний еквівалент, інший образ.

Наведемо фрагмент з тексту з використанням даної ФО в прозі с. Моєма:
Arnold Jackson was as black a sheep as any family could suffer from [Maugham “The Fall of Edward Barnard”].

Арнольд Джексон був тією самою паршивою вівцею.

5. Фразеологічні одиниці, пов'язані з історичними фактами:

As well be hanged (або hung for a sheep as a lamb) – «якщо судилося бути повішеним за вівцю, то чому б не вкрасти заодно і ягняти» (відгомін старого англійського закону, за яким крадіжка вівці каралася смертною карою через повішення).

Well, I thought I could take what any Polish son of a bitch could take and you may as well be hanged for a sheep as a lamb, so I emptied the dregs of my coffee in the fireplace and filled the cup to the brim [Maugham “The Razor's Edge”].

*Ну, я і подумала, невже ж я гірше якогось польського сучого сина, **хто вмер тепер, вмер і в четвер**, виплеснула залишки кави в камін, а чашку налила до країв.*

При перекладі даної ФО було знайдено відносний еквівалент, також можливі такі варіанти як, дві смерті не буде (двом смертям не бути), а одної не минути; чи пан, чи пропав — двічі не вмирати; раз мати породила (раз на світ родила мати), раз і помирати.

A nation of shopkeepers – «нація крамарів " (прізвисько англійців). У цьому вислові є завуальована критика, що англійці придатні тільки для торгівлі, і не дивно, що двоє претендентів, які можуть претендувати на створення цього виразу, походять із двох націй, які певною мірою зневажають англійців – шотландці та французи.

They spoke of the English as a nation of shopkeepers and had no doubt in their minds that as artists, men of science and philosophers they were greatly superior [Maugham, “The Summing Up”, ch. 65].

*Німці називали англійців **нацією крамарів** і ні хвилини не сумнівалися в тому, що англійські художники, вчені і філософи **не варті і мізинця німецьким**. В українській мові також і варіант «далеко куцому до зайця»; слово «куций» асоціюється із зайцем. Проте раніше так називали мисливських собак. Куций повільніший від зайця, бо він тільки бігає, а заєць ще й стрибає, тому в погоні за здобиччю куций завжди відставав [МДНКН].*

By George! – клянусь святим Георгієм! Йй-Богу! (св. Георгій вважається покровителем Англії).

By George, I believe I've got genius [Maugham “Of Human Bondage”, ch. 42].

Йй-Богу ж, у мене, здається, справжній талант.

б. Фразеологічні одиниці, взяті з казок, байок, ігор:

Beat about the bush – уникати розмов про щось важливе, ходити навколо, говорити натяками; церемонитися (походить від дитячої гри mulberry bush) [OD].

It's better to say it quite plainly, you know. One doesn't do much good by beating about the bush [Maugham “Christmas Holiday”, ch. IV].

Якщо щось важко сказати, по-моєму, краще сказати прямо, - безтурботно відгукнулася вона. Що толку ходити коло та навколо.

A Paul Pry – людина, яка сує ніс в чужі справи (головна дійова особа комедії Дж. Пула. В таких випадках можливий лише описовий переклад.

There remains then only to be considered the method in which the narrator is not an essential part of the story, but merely a witness... It is true that... it may make the narrator appear something of a Paul Pry... [Maugham “The Round Dozen”].

Залишається розглянути метод викладу, який полягає в тому, що оповідач є лише свідком, а не учасником розповіді... Правда... у цьому випадку оповідач змахує на допитливу людину (стромляє носа куди голова не лізе).
В українській мові є фразеологізм «не стромляй носа куди голова не лізе»

The lion's share – лєвова частка (вираз походить з байки Езопа в якій лєв йде на полювання з трьома іншими звірами).

He wanted to give him the lion's share of the beefsteak, but Philip insisted that they should share alike [Maugham “Of Human Bondage”, ch. 113].

Господар хотів покласти гостю лєвову частку, але Філіп наполіг на тому, щоб він розділив м'ясо порівну. Перекладаємо ФО повним еквівалентом, зберігаючи і зміст і форму.

7. Фразеологічні одиниці, пов'язані з переказами:

Have kissed The Blarney stone – мати здатність говорити переконоливо, бути підлесником (кажуть, що камінь у замку Бларні поблизу Корка в Ірландії дає дар переконливої мови кожному, хто його поцілує; від нього походить дієслово blarney, що означає «розмовляти улєсливо») [FPID].

(As) mad as a March hare (або as a hatter) – божевільний, російською – сп'ятивший; не в своєму розумі; зовсім розуму позбувся (вважалось, що від

ртуті, що вживалася для обробки фетру, капелюшники позбавлялися розуму) [FPID].

Наведемо фрагмент з прози В. С. Моєма з використанням даної ФО:

Though he denied that he was a Chinese scholar (he swore that the sinologues were as mad as march hares) he spoke the language with ease [Maugham “Catalina”, ch. XXXVII].

Він заперечував, що він китайський вчений (запевняв, що всі синологи - божевільні), проте говорив по-китайськи цілком вільно .

«Більшість ФО – це споконвічно національні обороти, що виникли на ґрунті і за законами англійської мови. Вони породжуються мовотворчою діяльністю народних мас, які приймають і закріплюють у своїй промові вдалі, влучні і барвисті вираження окремих безвісних або добре відомих людей (переважно письменників). Саме ці звороти надають фразеології специфічно національний характер, що зумовлено факторами лінгвістичного та екстралінгвістичного порядку» [Радчук 2007, с. 153].

8. Фразеологічні одиниці літературного походження, шекспіризми.

Споконвічно національна фразеологія збагачується не тільки завдяки мовній творчості безіменних народних мас. Значна частина таких ФО прийшла в мову з літературних творів. Серед письменників, твори яких послужили джерелом поповнення англійської фразеології, особливе місце належить Шекспіру. За кількістю фразеологізмів, що збагатили англійську мову, твори Шекспіра займають друге місце після Біблії: до них сходить більше фразеологізмів, ніж до Ч. Діккенса, У. Теккерея, В. Скотта і всім сучасним англійським письменникам, разом узятих. Шекспіром було створено від 154 до 167 ФО, з яких 105 збереглося до нашого часу [Халатникова 1982, с. 110].

У нашому дослідженні прози В.С. Моєма, ми виявляємо приблизно 29 ФО, створених В. Шекспіром. Наведемо деякі приклади даних виразів, в творах В. С. Моєма:

As the day is long (скор. *as the day*) – виключно, надзвичайно, на рідкість, вживається як підсилення прикметника.

The commandant told me that I could place entire confidence in them; they were as honest as the day, and I could leave anything about without the slightest risk [Maugham “Then and Now”].

Комендант запевняв мене, що ув'язнені гідні всілякої довіри на рідкість – чесні люди: хоч все кидай незачиненим – нічого і ніколи не пропаде.

A tower of strength – надійна опора; людина, на якого можна покластися як на кам'яну гору.

She never failed in an emergency. The dressers, often inexperienced or nervous, found her a tower of strength [Maugham “Raim and other Short Stories” ch. 95].

Ця жінка ніколи не губилася в скрутну хвилину. Недосвідчені студенти, яким часто не вистачало витримки, могли покластися на неї як на кам'яну стіну.

9. Фразеологізми біблійного походження.

Ідіоми зі словом Бог в англійській мові свідчать про набагато більшу роль релігії в житті англійського народу в порівнянні з українським. Бог в англійських ідіомах зустрічається, як правило, з позитивною оцінкою.

В.С. Моем досить часто звертається до вживання фразеологізмів – біблеїзмів. Нами виявлено 153 ФО біблійного походження.

Наприклад: *God bless you!* (букв. «Господи помилуй»); *God grant* (букв, «дай Бог»); *God sends meat and the devil sends cooks* (букв. «Бог посилає людям м'ясо (їжу), а диявол - кухарів», тобто бог посилає блага, а люди ділять їх несправедливо); *God tempers the wind to the shorn lamb* (букв. «Бог стримує вітер для стриженого ягняти» - Бог по силі хрест накладає); *God willing* (букв, «якщо буде на те Божа воля»); *serve God and Mammon* (букв, «служити Богу і Мамоні»).

У В. С. Моема ми знаходимо деякі ідіоми та прислів'я такого роду. Наведемо фрагменти з його творів:

It was indeed a cause for rejoicing that in disposing of their personal enemies they had done an important service to the Church. They proved thus that it was in

point of fact possible to serve God and Mammon [W. S. Maugham “Then and Now”, ch. XXXI].

Було чому радити: адже позбувшись своїх особистих ворогів, вони зробили велику послугу церкві, довівши тим самим, що можна і справді одночасно служити Богу і Мамоні.

The apple of one's eye – зіниця ока; людина, яку дуже люблять, поважають та цінують. В українській мові є відносний еквівалент, подібний за значенням, але відмінний за лексичним складом та граматичними ознаками.

She's been the apple of my eye. She's been like a daughter to us. [Maugham “The Round Dozen”].

Ми берегли її як зіницю ока. Любили, як рідну дочку.

The wages of sin is death – відплата за гріх-смерть. Аморальна чи зла поведінка дає лише погані результати. Іноді використовується іронічно чи жартівливо. З рядка в Біблії, який у контексті означає, що життя в гріху призведе лише до однієї смерті тіла й душі, тоді як ведення добродісного життя, яке приписує церква, призведе до вічного щастя [FPID].

'Do you not fear the wrath to come?' The wages of sin is death

[W. S. Maugham “Catalina”, ch. 17].

Хіба ти не боїшся, що за все це доведеться розплачуватися? Відплата за гріх – смерть.

The mammon of unrighteousness – Мамона гроші, багатство; Несправедливо або незаконно отримані гроші або багатство. «Мамона» — це арамейський термін, що означає «гроші» або «багатство», який використовується в Біблії для позначення обожнювання грошей над вірою в Бога [FPID].

У внутрішній формі більшості фразеологізмів містяться такі смисли, які надають їм культурно-національний колорит.

У нашому дослідженні ми виявили та проаналізували наступні споконвічно англійські фразеологізми:

- ФО, що відображають традиції і звичаї даного народу (132 приклади);
- ФО, пов'язані з англійськими реаліями (365 прикладів);
- ФО, що містять національні власні імена (102 приклади);
- ФО, пов'язані з повір'ями (64 приклади);
- ФО, пов'язані з історичними фактами (298 прикладів);
- ФО, взяті з казок, байок, ігор (124 прикладів);
- ФО, пов'язані з англійськими переказами (67 прикладів);
- ФО літературного походження, шекспіризми (29 прикладів);
- ФО біблійного походження (117 прикладів).

Таким чином, фразеологізми прямо (в денотаті) або опосередковано несуть в собі культурну інформацію про світ, соціумі. Вони зберігають і відтворюють менталітет народу, його культуру від покоління до покоління.

На основі отриманих даних можна зробити висновок, що В.С. Моем в своїх творах використовує велику кількість фразеологічних одиниць з національно – культурним компонентом особливо пов'язаних з реаліями (365), історичними фактами (298) і традиціями і звичаями англійського народу (132).

Розглянутий матеріал свідчить, що в сучасному перекладознавстві одиницею перекладу є не тільки і не стільки власне фразеологізм, скільки фразеологізм, який використовується в певному контексті.

В процесі дослідження була створена наступна модель лінгвістичного аналізу ФО:

- встановлення лексичного значення ФО-оригіналу;
- визначення національно-культурного компонента в семантиці фразеологізму;
- встановлення контекстологічного значення ФО-перекладу;
- визначення типу відповідності національно-культурних фразеологізмів одиницям оригіналу.
- визначення збереження національно-культурного компонента в мові перекладу.

Лінгвозіставний наліз 103 ФО і їх перекладів показав, що співвідношення оригіналу і перекладу ФО в їх різних аспектах виявляє різну ступінь адекватності даних одиниць в семантичному, контекстологічному, а головне, в національно-культурному відношенні.

Перекладацький аналіз показав, що фразеологічні одиниці з національно-культурним компонентом практично не переводяться фразеологічними одиницями, що мають повний еквівалент в українській мові, а замінюються на прості словосполучення або на фразеологічні одиниці, що мають схожі сфери вживання [Іванова 2014, с. 277 – 279]. Національно-культурний компонент, згідно з проведеним аналізом зберігається лише в 24% випадках використання так званих інтернаціональних фразеологізмів, запозичених обома мовами з якого-небудь третьої мови, або, коли перекладач підкреслює і доносить образ, використовуючи різні прийоми перекладу, такі як опис або додавання. Ну і нарешті, використання відповідних виносок і приміток для забезпечення повноцінного розуміння. Все вищесказане підкреслює унікальність культури і побуту англійського народу [Дробаха 2017, с. 195 – 199].

На основі дослідженого теоретичного і практичного матеріалу можна сформулювати рекомендації щодо перекладу фразеологізмів з національно-культурним-компонентом.

- 1) При проведенні предперекладчеського аналізу необхідно:
  - виділити фразеологізми в тексті;
  - визначити, які з фразеологічних одиниць несуть в собі національно – культурний компонент, тобто пов'язані з традиціями, звичаями, повір'ями, реаліями, історичними фактами; фразеологічні одиниці, взяті з байок, казок, ігор, а так само фразеологічні одиниці літературного походження і біблеїзми;
- 2) встановити лексичне значення ФО – оригіналу;
- 3) визначити національно культурний компонент в семантиці фразеологізму;

4) національно-культурний компонент часто зберігається тільки у так званих інтернаціональних фразеологізмів, запозичених обома мовами з якогонебудь третьої мови, стародавнього або сучасного:

the lion's share – левова частка;

a nation of shopkeepers – нація крамарів.

Щоб передати національно-культурний компонент перекладачеві необхідно:

- використовуйте описовий переклад або додавання, щоб зображення було зрозумілим рецепторам перекладу:

- використовувати виноски і примітки:

mad as a hatter – божевільний (вважалося, що від ртуті, що вживалася для обробки фетру, капелюшники позбавлялися розуму).

Перекладачеві слід пам'ятати, що при пізнанні чужої культури відбувається пошук відмінностей в зіставляються образах чужої і своєї культури, при якому образ своєї культури не повинен затуляти або замінювати образ чужої культури, навпаки, повинен спонукати до вироблення нових знань, що збагачують людину (його свідомість) при знайомстві з чужою культурою.

При перекладі ФО можна застосовувати наступний алгоритм:

Якщо в мові перекладу є образні фразеологізми, що збігаються з ФО одиницею оригіналу, як за прямим, так і за переносним значенням, то використовується 1 тип відповідності:

the game is not worth the candles – гра не варто свічок.

Якщо ФО неможливо передати відповідністю 1 типу, потрібно передати переносне значення в мові перекладу за допомогою іншого образу, тобто використовуйте 2 тип відповідності:

strike while the iron is hot - «куй залізо, поки гаряче».

Третій тип відповідності рекомендується використовувати при наявності в мові перекладу повного або часткового еквівалента:

to put the cart before the horse – ставити віз попереду коня.

Якщо в перекладає мовою не існує іншого образу для передачі ФО, тобто його неможливо передати відповідністю 2 типу, потрібно описово передати основний зміст ФО, тобто використовуйте 4 тип відповідності:

cut smb. off with a shilling – позбавити спадщини кого-л.

Виявлення в прозі В. С. Моема фразеологічних одиниць показує, що англійський письменник широко вживає в своїх творах фразеологізми, пов'язані з англійськими реаліями (365 прикладів), історичними фактами (298 вирази), традиціями і звичаями (132 виразів) тощо.

Найбільш часто однакове переносне значення передається в перекладає мову за допомогою іншого образу при збереженні всіх інших компонентів семантики, що відноситься до другого типу відповідності. На другому місці-переклад фразеологічної одиниці оригіналу на українську мову словосполученням, що передає образ за рахунок втрати національно – культурного компонента. Перекладач повинен пам'ятати, що який би з типів перекладу він не використовував еквівалентну відповідність в перекладає мовою повинно обов'язково відтворювати переносний сенс перекладеного фразеологізму, висловлювати те ж емоційне ставлення (позитивне, негативне або нейтральне) і мати таку ж (або хоча б нейтральну) стилістичну характеристику.

Аналіз типів фразеологізмів виявив, що фразеологічні системи англійської та української мов можна порівняти в стилістичному і лінгвокультурологічному аспектах.

2.2 Переклад засобів експресивності художніх творів В. С. Моема

Особливі труднощі при перекладі виникають з різноманітними лінгвістичними одиницями експресивності та емоційного забарвлення та фразеологізмами.

У творах Сомерсета Моєма порівняння допомагає краще розкрити образи персонажів, так як не що інше, як порівняння не розкриває духовну і інтелектуальну життя автора і дозволяє проникнути в таємниці людської підсвідомості. Будь-який образ заснований на використанні подібності між далекими один від одного предметами. І демонстрація порівнянь за допомогою союзів і союзних слів є найпоширенішим способом їх освіти.

Поєднання порівняння з іншими стилістичними прийомами створює ще більший стилістичний ефект і робить образи яскравіше і виразніше. Дане скупчення в одному місці одночасно декількох стилістичних прийомів лінгвісти називають конвергенцією [Арнольд 2002, с. 51 – 52].

Розглянемо приклади порівнянь в оповіданні “Of Human Bondage” Вільяма Сомерсета Моєма.

1) найбільш поширеним способом для порівняння є форма порівняльної ступеня прикметника або прислівники за допомогою суфіксів: - er, - or, слова-тоге в англійській мові.

*This young man is a much **bigger** fool (Ch. 1).*

Цей парубок **справжній** дурень. Перекладаємо за допомогою контекстуальної заміни.

*He is Roger's friend much **more** than mine (Ch. 18).*

Він друг Роджера **набагато** більше, ніж мій

2) іншим способом є лексичний спосіб за допомогою слів: *to seem, to look like, to be like, to resemble, to remind one of, to have a look of* та інші в англійській мові, та в українській мові за допомогою слів: подібний, схожий, нагадує, немов.

*She **reminded** of an old dog lying in the sun and gently beating his tail on the ground as he looked at a pair of puppies gambling about him (Ch. 23).*

Вона **нагадувала** старого пса, який лежав на сонці й ніжно б'ив хвостом по землі, дивлячись на пару цуценят, які грали навколо нього (дослівний переклад).

3) порівняння може утворитися за допомогою сполучників і союзних слів: *like, as, such as, as if, as ... as, as though, than* в англійській мові і слів: як, нібито, ніби, як ніби, ніж, немов, точно в українській мові.

*She read his mind **like** an open book (Ch. 14).*

*Вона читала його думки, **як** розгорнуту книгу (дослівний переклад).*

*You 're strangely **like** Titan's portrait of Francis I in the Louvre (Ch. 12).*

*Ви дивним чином **схожі** на портрет Франциска I Титана в Луврі (заміна частини мови).*

*He shone **like** a new pin (Ch. 13).*

*Він сявав, **як** нова шпилька.*

*It was his obvious beauty that had engaged him to go on the stage rather than to become a soldier **like** his father (Ch. 1).*

*Саме його очевидна краса спонукала його вийти на сцену, а не стати солдатом, **як** його батько.*

*Of course she wouldn't **be such** a fool **as** to marry Tom (Ch. 17).*

*Звичайно, вона не була **б такою** дурепою, щоб вийти заміж за Тома.*

*She 's **as pretty as** a picture (Ch. 18).*

*Вона така **ж** гарна, **як** і на картині.*

Порівняння часто вживається в поєднанні з іншими стилістичними прийомами, такими як метафора, метонімія, епітет, гіпербола, іронія та іншими. Наприклад, в наступному реченні ми бачимо гіперболічне порівняння, епітет, а також іронію:

*She found out when his birthday was and gave him a gold cigarette case which she knew was the thing he wanted **more than anything in the world** (Ch. 14).*

*Вона дізналася, коли у нього день народження, і подарувала йому золотий портсигар, якого, як вона знала, **він хотів понад усе на світі**.*

Моем сміється над своїм героєм за допомогою даного гіперболічного засобу – адже як можна хотіти портсигар більше всього на світі? Слід зазначити, що автор проявляє свою насмішку, використовуючи не тільки сам прийом іронії, а й інші тропи. Він вживає їх так майстерно, що ми, читачі,

можемо побачити ставлення автора до предметів і явищ і те, що він хоче передати читачеві. Це одна з особливостей Моема, що дозволяє читачам легко зрозуміти наміри автора.

Таким чином, художні порівняння є одним з характерних, впізнаваних прийомів автора, маніфестантів його індивідуального стилю. А також вони є способом виразу експресивності художнього тексту.

Головна ідея автора, на мій погляд, полягає в тому, що деякі люди в силу свого егоїзму не вважають неможливим руйнувати чужі долі. Їм здається, що в житті буває спочатку підготовка, репетиція чогось важливого, а потім, коли головні події настають, минуле можна викреслити з пам'яті і ніколи до нього не звертатися.

Трагедія, пов'язана зі світосприйняттям, існує у більшості романів письменника. Незважаючи на всі тяготи долі і несправедливість, персонажі намагаються долати труднощі життя, знаходячи різні способи запобігання страждань. Конфлікти в творах В. С. Моема драматичні. Вони є невід'ємною частиною структури новел і всієї творчості автора. Персонажам його текстів доводиться нелегко, їхні долі переповнюються життєвими випробуваннями.

Герої втрачають всякого роду ілюзії, що прирікає їх на болісні пошуки себе, і, в кінцевому рахунку, на самотність, неприйняття з боку улюблених і близьких людей. Простежується чітка динаміка в розвитку подій сюжету, що підстерігає читачів до читання. В. С. Моем досить часто впроваджує в твори інтертекстуальність, відомих в реальному житті художників, письменників, музикантів і назви географічних об'єкт. Це надає його текстам лінгвокультурну мотивацію читачів і дослідників до вивчення його творчості. Стиль Сомерсета Моема унікальний. Він відрізняється метафоричністю, красивим і зрозумілим складом, наявністю іронії, динамічністю, доступністю. Говорячи про форму і зміст романів, письменник був вкрай вимогливий. Композиція його оповідань дотримувалася реалістичних принципів. Творчість письменника викликає читача йти на дискусію з автором під час читання його

твору. Покоління змінюються, однак і сучасному читачеві припадає до смаку творчість даного письменника.

Існує думка, що твори Моема обожнювані більше жіночою публікою. Його читають, хвалять в більшості своїй представниці жіночої статі. Виникає відчуття, що у нього «репортерська» мова. Коли автор когось лає або хвалить, в цьому не відчувається злоби або, навпаки, емоційного захоплення. У нього ніби чи не емоційне осмислення того, про що він пише, як у інших авторів, він неупереджений.

В. С. Моем мінімально ділиться своєю позицією щодо того, що відбувається в його романах. Хоча, він і оцінює своїх персонажів, виділяючи свою думку конкретною лексикою. Автор ніби веде розмову з читачем і дає вибір оцінки персонажів самим читачам. Він дуже добре описує внутрішній стан, переживання як героїнь романів, так і героїв. Емоційне підґрунтя персонажів дуже розвинене. Може, тому читачкам це більш актуально, ніж читачам. Автор описує любовні пристрасті між героями. Любов хоч і реалістична, однак вона не сама буденна, тому оповідання можуть бути до смаку більше жіночої аудиторії, ніж чоловічій. Сомерсет Моем чудово описує повсякденність і характери героїв, їх почуття, переживання, емоції.

“Of Human Bondage” – це оповідання, написане у формі розповіді від третьої особи. Події в оповіданні розвиваються за класичним планом-зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка. Оповідання реалістичне і відрізняється захоплюючим сюжетом і глибоким емоційним впливом на читача. Розвиток сюжету починається з першого абзацу. Кульмінація логічно досягається посредством діалогу між Гаєм і Доріс. Розв'язка настає в останньому абзаці. Елементи сюжету слідуєть один за одним хронологічно.

Автор висловлює природу характерів героїв через їх дії і діалоги. Гай показаний дуже іронічною людиною.

Автор твору зосереджений на людських почуттях, їх взаєминах, вчинках і мотивах. Уміння В. С. Моема вловити відтінки настрою героїв відображає глибину пізнання внутрішнього світу людини.

Іронію неможливо перекласти дослівно тому що, іронічні вирази мають культурну основу, тому, при перекладі на культуру мови, потрібно знаходити відповідники саме для мови перекладу. Слова для похвали часто промовляються з іронією, та особливою інтонацією, тому і отримують віддінок насмішки, і стають засобами комічного.

'You're an ugly, little fat man, Guy, but you've got charm. I can't help loving you.'

Ти смішний жирний виродок, Гай, але щось у тобі є привабливе. І не хочу тебе кохати, а кохаю (контекстуальна заміна).

'It's a terrible thing for me to have married a woman -who's mentally deficient,' he said.

Треба ж, як мені не пощастило(антонімічний переклад), — сказав він, — одружився з психічно неповноцінною жінкою (переміщення).

You poor darling, she laughed. Бідолажка моя !(додавання).

'A full tummy is making you sentimental, my poor lamb,' she chaffed him.

'Get out and don't let me see you again for at least two hours.,

'Don't snore.'

Розчулився на ситий шлунок, бідненький, — піддражнила вона його.

— Геть звідси, і щоб я дві години тебе не бачив.

— Дивись не хропи.

'I never said I -was a beauty,' he laughed. 'I can't think -what it is I see in you.'

Я ніколи не казав, що я красень, — засміявся він. «Я не можу зрозуміти, що я знайшла в тобі».

В іншому творі також знаходимо прикладу іронії.

I don't know how you can waste the best part of the day in bed. You ought to have been up before dawn like me. Lazy beggar [Maugham "Machintosh"]. - Не розумію, як ви можете проводити найкращий час дня в ліжку. Вам, лінивець ви такий , треба, подібно до мене, вставати до світанку.

В оповіданні “Of Human Bondage” використовується величезна кількість стилістичних прийомів, які роблять розповідь емоційно виразним і багатим. Особливо часто зустрічаються епітети, порівняння і метафори.

Порівняння:

He was a little round man, with a red face like the full moon, and blue eyes.

Це був маленький кругленький чоловічок, з обличчям ніби повний місяць, і блакитними очима.

River, beyond the jungle, was a row of little white clouds, the only clouds in the sky, and they looked like a row of ballet-girls, dressed in white, waiting at the back of the stage alert and merry for the curtain to go up.

Річка, за джунглями, являла собою ряд маленьких білих хмар, єдиних хмар на небі, і вони виглядали як балерини в білих пачках, що чекали позаду сцени, насторожені та веселі, поки завіса не почнеться. підніматися.

I was as pleased as punch to be on my own

Залишившись на самоті, я був щасливий як дитина.

Then he sat down on the veranda and watched the day advance gradually like a bitter, an unmerited, and an over-whelming sorrow.

Тоді він сів на веранді й спостерігав, як потсупово наближається день, немов гіркий, незаслужений і всепоглинаючий смуток.

Епітети:

Are you sorry you didn't? ' he asked, with a merry smile in his twinkling blue eyes.

Ви шкодуєте, що цього не зробили? — запитав він із веселою усмішкою з сяючими блакитними очима.

She gave him a slightly rueful smile.

Вона трохи сумно посміхнулася йому.

The deliberate understatement was much to her mind.

Це навмисне замовчування слів а їй дуже сподобалося.

She was slight and small, with the large, dark, starry eyes of her face and a mass of raven hair.

Вона була худенька й маленька, з великими, темними, зоряними очима на її обличчі та густим чорним волоссям.

Метафори:

A wave of emotion swept over her and her eyes filled with tears

Її охопила хвиля емоцій, і її очі наповнилися слізьми

The green glittered in the sunshine and the sky -was blithe and cheerful.

Зелень виблискувала на сонці, а небо було радісним і привітним.

The -water, not cold but cool, was deliciously refreshing.

Вода, не холодна, а прохолодна, була дійсно бадьорою.

It was deathly white, and the pimples which not a little distressed her -were more than commonly red.

Воно було білосніжно білим, а прищі, які не мало її засмучували, були більші ніж зазвичай червоні.

'Darkness closed in upon them' – темрява поглинула їх ,

There was in his eyes a sort of -watchfulness and in his mouth a slight droop of anxiety.

В його очах була якась настороженість, а в устах відчувався присмак тривоги (додавання).

His quick ears had caught the footsteps before they were audible to her

Його гострий слух вловили кроки раніше, ніж вона почула їх(контекстуальна заміна).

His face was ashy.

На ньому не було обличчя.

She looked at him suddenly and her eyes were cold and hostile.

Вона раптом подивилася на нього, і її очі були холодні й ворожі.

Her voice broke, but she did not cry.

Її голос зірвався, але вона не заплакала

Her features were all twisted and a Wry.

Її риси обличчя були спотворені й перекошені.

Літота:

'I wasn't exactly pleased to see her.'

Я був не дуже радий її бачити.

'I haven't much liked sleeping by myself the last two nights.'

Останні дві ночі я не дуже любив спати сам. (Переміщення)

'It was a little unfair in the circumstances'

Це було трохи несправедливо за цих обставин.

Метафоричність мови В. С. Моема робить розповідь захоплюючою. Наявність образів надає велику значимість використанню простих метафор. Читача не може не торкнутися свіжість і незвичайність метафор не тільки при описі природи, а й вираженні глибоких емоційних переживань.

В ході дослідження я прийшла до думки про те, що саме різноманітність стилістичних прийомів, їх вміле чергування в поєднанні з вражаючим даром оповідача, дивно щире і неупереджене оповідання занурюють читача в світ людських пристрастей.

2.3 Кількісний аналіз способів перекладу та перекладацьких трансформацій.

Варто зазначити, що під час аналізу оповідань В. С. Моема, поряд з когнітивною інформацією, яка представлена у вигляді мовних одиниць, також містить прецизійну інформацію, а саме числові виміри, які, відповідно тактиці правильного оформлення інформації повинні бути переведені іншомовними відповідностями і оформлені відповідно мові перекладу. Ця тактика спостерігається на практиці, перекладачі кожного виступу перекладають числові реалії в зрозумілі реципієнту одиниці виміру.

Так як зараз відсутня єдина класифікація перекладацьких трансформацій, оскільки кожен дослідник, маючи на увазі одні й ті самі

трансформації, ділить їх на види відповідно до свого власного бачення. Я вибрала для перекладу класифікацію, видатного лінгвіста В. Комісарова, який пропонує такі види трансформацій [Комиссаров, с. 55].

1. Лексичні, які містять транскрибування та транслітерацію, калькування, лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція).

2. Граматичні, серед яких науковець розрізняє синтаксичне уподібнення (дослівний переклад), граматичні заміни (заміни форм слова, частин мови, членів речення), членування і об'єднання речень.

3. Комплексні, або лексико-граматичні, до яких належать експлікація (описовий переклад), антонімічний переклад та компенсація. Також окремо він визначає технічні прийоми перекладу: додавання, переміщення та опущення.

Що стосується передачі експресивно забарвлених одиниць, із 50 виділених прикладів у цьому розділі трансформаціям піддалося 38 речень, серед них основну частину складають описовий переклад і контекстуальні заміни (56%), виконані в рамках тактики прагматичної адаптації тексту. Конкретизація, опущення і заміна складають 33 % від загального числа використовуваних прийомів.

В цілому наше дослідження обмежувалося такими моментами перекладу та перекладацьких трансформацій як:

- описовий переклад (98);
- відповідник (18);
- контекстуальна заміна (47);
- граматичні заміни (8);
- антонімічний переклад (8);
- додавання (15);
- переміщення (3).

Проте в дослідженні зустрічалися і такі складні випадки визначення потрібної перекладацької конструкції для перекладу:

She never failed in an emergency. The dressers, often inexperienced or nervous, found her a tower of strength [Maugham “Of Human Bondage”, ch. 95].

– Ця жінка ніколи не губилася в скрутну хвилину. Недосвідчені студенти, яким часто не вистачало витримки, **могли покласти на неї як на кам'яну стіну**. В цьому реченні ми використовуємо відповідник та додавання.

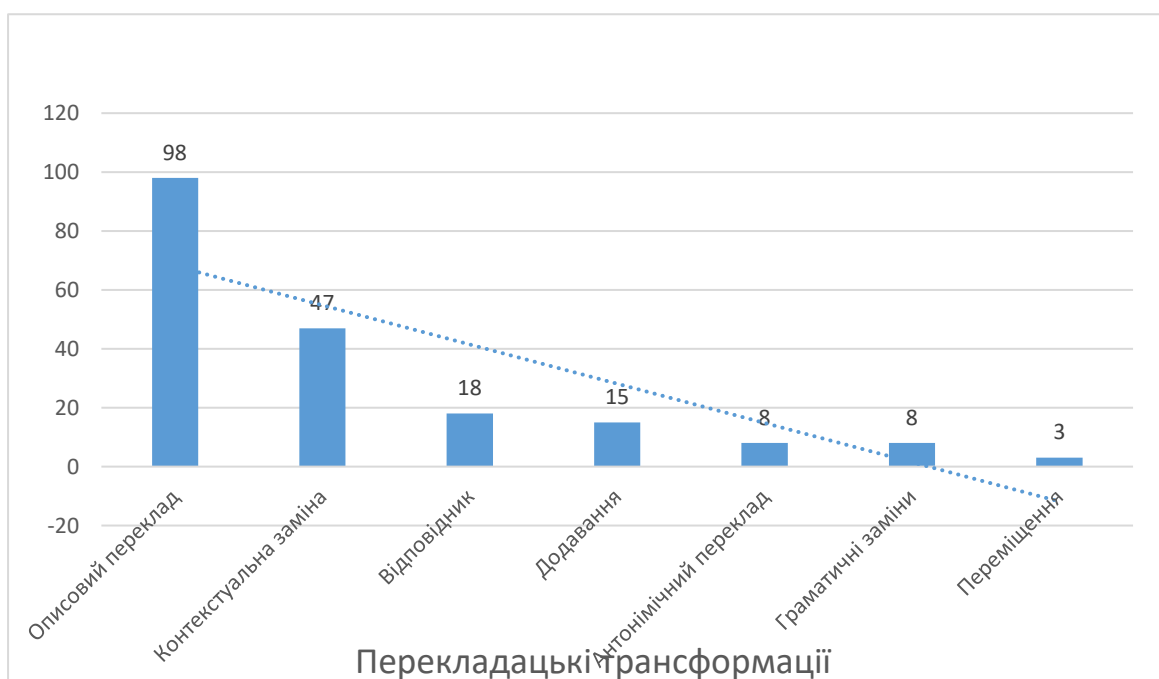
Під час дослідження також зустрічалися моменти змішаних конструкцій перекладацьких трансформацій з англійської мови на українську.

Таким чином, після проведення ретельного і детального аналізу усіх видів використаних перекладацьких трансформацій в оригінальному тексті оповідань письменника та їх перекладу, було визначено ряд найбільш вживаних перекладацьких трансформацій та методів, результати яких подано на діаграмі нижче (Рис. 2.1).

Варто зазначити, що у сумі приблизно 10% становлять перекладацькі трансформації, частка яких є досить невеликою у процесі дослідженні, а тому не зазначені на діаграмі зображеній нижче, проте зазначені в тексті роботи.

Рисунок 2.1

Перекладацькі трансформації
в текстах оповідань В. С. Моема

В ході дослідження було виявлено, що описовий переклад та контекстуальна заміна є найбільш вдалим перекладацькими трансформаціями для передачі експресивності. Таким чином, можна дійти висновку, що описовий переклад влучно передає метафори, а контекстуальні заміни допомагають точно передати іронію та експресивність.

ВИСНОВКИ

Стилістичний аналіз тексту сприяє вмінню глибоко розуміти і читати вдумливо художню літературу, що допомагає всебічному розвитку особистості і становленню її духовного світу. Гіпотеза про те, що твір В. С. Моєма можна було б написати без використання метафор і воно було б таким же захоплюючим не підтвердилася.

В ході стилістичного аналізу оповідань Вільяма Сомерсета Моєма нами були зроблені наступні висновки:

Оповідання В. С. Моєма представляють великий інтерес для стилістичного аналізу, адже мають безліч виразних засобів і стилістичних прийомів.

У своїх оповіданнях В. С. Моєм найчастіше використовує такі стилістичні прийоми як метафора і епітет. Вони висловлюють внутрішній світ героїв, роблять розповідь більш експресивним і образним. В оповіданні також зустрічаються і інші виразні засоби, такі як іронія, повтор, фразеологізми та ін.

Виявлення лінгвокультурологічної специфіки ФО в прозі В. С. Моєма стає можливим в процесі комплексного, порівняльного дослідження. У роботі вироблено теоретичне і практичне дослідження фразеологічних одиниць як засобу створення національної мовної та культурної картини світу, а також опис фразеології як накопичувача і зберігача культурної інформації. Виявлена національно-культурна специфіка семантики фразеологічних одиниць в прозі В. С. Моєма, їх перекладах українською мову і їх аналогів в російській мові.

Виявлення в прозі В. С. Моєма фразеологічних одиниць показує, що англійський письменник широко вживає в своїх творах фразеологізми, пов'язані з англійськими реаліями (365 прикладів), історичними фактами (298 прикладів), традиціями і звичаями (132 приклади) і інші.

З 50 прикладів фразеологічних одиниць з національно – культурним компонентом, 23 з них передаються по другому типу відповідностей (що

становить 46% від загального досліджуваного числа), 19 передаються на українську мову за допомогою простих і стійких словосполучень (38%), 6 прикладів по першому виду відповідностей (12%), і нарешті, 2 приклади по третьому виду (що становить всього 4%).

Лінгвістичний аналіз 103 ФО і їх перекладів показав, що співвідношення оригіналу і перекладу ФО в їх різних аспектах виявляє різну ступінь адекватності даних одиниць в семантичному, контекстологічному, а головне, в національно-культурному відношенні.

Національно-культурний компонент, зберігається лише в 24% випадках, в так званих інтернаціональних фразеологізмах, біблеїзмах, запозичених обома мовами з якого-небудь третьої мови, або, коли перекладач, підкреслює і доносить образ, використовуючи різні прийоми перекладу, такі як опис або додавання. Ну і нарешті, використання відповідних виносок і приміток для забезпечення повноцінного розуміння.

Національно-культурний компонент не зберігається в 76% випадках. Він не передається на українську мову часто через те, що в нашій культурі не існує подібних традицій, звичаїв, переказів, повір'їв, реалій, історичних фактів, того, що відображає культуру і побут англійського народу і робить її унікальною.

Практична цінність даного дослідження обумовлена тим, що практичні висновки, приведені в роботі, можуть бути використані перекладачами навчальних лекцій маловивченим питанням, наступними дослідженнями в цій області можуть посприяти появі нових навчальних програм і курсів по даній темі, появі яких необхідно, враховуючи великий попит на переклад оповідань.

В результаті аналізу всіх прикладів використання фразеологічних одиниць та англомовних ідіом в текстах оповідань В. С. Моема було встановлено, що найчастіше використовувався саме прийом описового перекладу, що склало 98 прикладів зі 300 вибіркового речень, контекстуальна заміна – 47, відповідники – 18 прикладів, додавання – 15 прикладів, антонімічний переклад – 8, граматичні заміни – 8, переміщення – 3 приклади.

Підбиваючи підсумки, ми приходимо до висновку, що переклад художніх оповідань – нелегка задача, яка потребує від перекладача володінням темою і розумінням особливостей вибраного їм виду перекладу.

На основі дослідженого теоретичного і практичного матеріалу в роботі сформульовано рекомендації перекладачам щодо перекладу фразеологізмів з національно - культурним компонентом.

Результати дослідження можуть знайти застосування в курсах лексикології, історії англійської мови, введення в мовознавство, лінгвокультурології, а також в практичній лексикографії. Запропонована в роботі модель лінгво-порівняльного аналізу фразеологічних одиниць може бути застосована для створення українсько-англійського фразеологічного словника, а також методичних розробок і посібників з навчання лексиці та розвитку мовлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альошина М. Д. Критерії та принципи визначення адекватності відтворення ідіостилю автора в перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*. 2018. № 37. С. 54 – 57.
2. Амеліна С. М. Конотативна еквівалентність у перекладі. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2014. №11. С. 5 – 14.
3. Ананко Т. Р. Прагматична адаптація у перекладі художніх творів. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». 2012. Вип. 25. С. 3 – 4.
4. Андрієнко Т. П. Переклад як когнітивно-комунікативна діяльність. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. С. 13–18.
5. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык : учебник для вузов [5-е изд., испр. и доп.]. Москва : Флинта, Наука, 2002. 384 с.
6. Бархударов Л. С. Язык и перевод (вопросы общей и частной теории перевода). Москва : «Международ. Отношения», 1975. 240 с.
7. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). Москва : Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
8. Влахов С. В. , Флорин С. Н. Непереводимое в переводе. Москва : Р. Валент, 2006. 448 с.
9. Галич О. А., Назарець В., Васильев Є. Теорія літератури. Київ : Либідь, 2001. 486 с.
10. Горда В. В. Художній переклад та проблеми адекватності перекладу. Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: матеріали V Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму, м. Івано-

- Франківськ, 14 травня 2021 року. Івано-Франківськ : Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2021. 388 с.
11. Демецька В. В. Теорія адаптації: крос-культурні та перекладознавчі проблеми: монографія. Херсон : МЧП «Норд», 2006. 378с.
  12. Дробаха О. В. Еквівалентність у сучасному англо-українському перекладі. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія.* 2017. Вип. 34. С. 195 – 199.
  13. Іванова О. Перекладацька еквівалентність і способи її досягнення (translators equivalence and ways to reach it). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна».* 2014. Вип. 48. С. 277 – 279.
  14. Казакова Т. А. Художественный перевод: теория и практика. Санкт-Петербург : Инязиздат, 2006. 535 с.
  15. Каменская О. Л. Текст и коммуникация: Учеб. Пособие. Москва : Высшая школа, 1990. 152 с.
  16. Кам'янець А. Б. Про критерії адекватності художнього перекладу. Мова і культура. 2007. Вип. 9. Т. VIII (96). Художня література у контексті культури. Теорія і практика перекладу. С. 249 – 255.
  17. Карабан В. І. Переклад з української мови на англійську : навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти. В. І. Карабан, Дж. Мейс. Вінниця : Нова Книга, 2003. 608 с.
  18. Княжева Е. А. Оценка качества перевода: проблемы теории и практики. *Вестник Воронежского государственного университета.* Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация. 2010. № 2. С.129 – 134.
  19. Ковальова М. Ю. Сучасні англійські короткі оповідання: їх визначення та структура. Суми : Видавництво СумДУ, 2012. С. 94 – 95.
  20. Ковальчук Е. А. Квантитативно-системный подход к оценке качества перевода. *Древняя и Новая Романия.* 2015. Вип. 16. С. 507 – 523.
  21. Колесникова М. С. Межкультурная коммуникация, лингводидактика и современные аспекты владения языком. Проблемы лингвистики и методики

- обучения иностранным языкам: традиции и стратегия обновления. Тамбов : 2001. С. 199 – 123.
22. Коломієць Л. В. Сучасна американська поезія: орієнтири для вивчення та перекладу. URL: <http://bibl.kma.mk.ua/pdf/posibnuku/185/8.pdf> (дата звернення: 12.11.2022).
23. Комиссаров В. Н. Лингвистика перевода. Москва : Высшая школа, 1980. 167с.
24. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. Москва : ЭТС, 2001. 424 с
25. Комиссаров В. К. Теория перевода. Москва : Высшая школа, 1990. 253 с.
26. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Вища школа, 2001. 166 с.
27. Корнієнко В. В. Теоретична рефлексія міжкультурної комунікації. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mz/2009_16/25.pdf (дата звернення: 14.06.2022).
28. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник / І. В. Корунець. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.
29. Кочур Г. З творчої майстерні перекладача: відповіді на запитання анкети. *Теорія і практика перекладу*. Київ : Вища школа, 1992. Вип. 18. С. 169 – 189.
30. Лановик М. Б. Проблеми художнього перекладу як предмет літературознавчої рефлексії. Київ : 2004. 145 с.
31. Латышев Л. К. Курс перевода: Эквивалентность перевода и способы ее достижения. Москва : 1981. С. 66.
32. Линтвар О. М. До проблеми художнього перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2012. № 30. С. 144–147.
33. Лысенкова Е. Л. От теоретических основ к критике художественного перевода. *Социальные и гуманитарные науки на Дальнем Востоке*. 2012. № 15(1). С.17 – 21.
34. Макарова Л. С. Коммуникативно-прагматические аспекты художественного перевода. Москва : МГЛУ, 2006. С. 19.
35. Мін'яр-Белоручев Р. К. Теорія та методи перекладу. Москва : Московський ліцей, 1996. 208 с.

- 36.Мошкович В. В. Оценка качества перевода и использование адекватности и эквивалентности как критериев оценки качества перевода. *Вестник Южно-Уральского государственного гуманитарно-педагогического университета*. 2013. Вып. 10. С. 139 – 143.
- 37.Некряч Т. Є., Чала Ю. П. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних закладів: навчальний посібник. Вінниця : Нова книга, 2008. 200 с.
- 38.Оболенская Ю. Л. Художественный перевод и межкультурная коммуникация. Изд-во Либроком, 2010. 264 с.
- 39.Олійник Т. Прагматика перекладу: адекватність перекладу як критерій оцінки його якості. Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі: збірник наукових праць. Ч. 1. Лінгвостилістика. Лексична семантика. Фразеологія / за ред. В. Т. Сулима, С. Н. Денисенко. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. С. 271 – 273.
- 40.Осипов П. І. Міжкультурна комунікація: проблеми і перспективи, 2006. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/zbirnuku/7/8.pdf> (дата звернення: 28.09.2022).
- 41.Охременова Е. А. Художественный текст как объект межъязыковой и межкультурной адаптации: Автореф. дис. ... канд. филол. Охременова Е. А. Волгоград : 2002. 26 с.
- 42.Попович А. А. Проблемы художественного перевода. Серия: Корпус гуманитарных дисциплин. БГК Им. И. А. Бодуэна Де Куртенэ, 2015, 198 с.
- 43.Потебня А. А. Из записок по теории словесности. Эстетика и поэтика. – Москва : Искусство, 1976. С. 286 – 461.
- 44.Прус С. І. Практика перекладу: навчальний посібник для студентів спеціальності "Переклад" (англійська мова). Запоріжжя : ЗНУ, 2007. 116 с.
- 45.Радчук В. Д. Забобон неперекладності (чи під силу мові Тараса переклад цитат?). *Актуальні проблеми філології та перекладознавства: Збірник наукових праць*. Ч. II, Вып. 3. Хмельницький: ХНУ, 2007. С. 152 – 158.

- 46.Халатникова Э. И. Сложные переобразования фразеологических единиц. Москва : Дружба, 1982. 110 с.
- 47.ХассанШалі Н. А. Основні характеристики художнього тексту. Ідеї. Пошуки. Рішення: матеріали VII Міжнар. науч. практ. конф., Мінськ, 25 листопада 2014. Мінськ : БДУ, 2015. С. 103 – 114.
- 48.Чередниченко О. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.
- 49.Чепурна М. І. Проблематика перекладу художніх творів / М. І. Чепурна. – *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 14 (201). С. 210.
- 50.Шпетный К. И. Лингвостилистические и структурно-композиционные особенности текста короткого рассказа (на материале американской литературы). Автореф. Дисс. канд. филол. наук. Москва : 1980. 24 с.
- 51.Юсупов О. Н. Аналіз проблеми стилю в художньому перекладі, 1998. URL: <http://oaji.net/articles/2016/743-1467702546.pdf> (дата звернення: 27.09.2022).
- 52.Cowie A. P. *Phraseology : Theory, analysis, and applications*. Oxford : Clarendon Press, 1998. 130 p
- 53.Dybiec J. *Tourists Guidebooks: Tackling Cultural Identities in Translator Training*. URL: https://ndsim.esec.pt/pagina/si/docs/08tourists_guidebooks.pdf (accessed: 12.10.2022).
- 54.Bowen E. Preface to «The Faber Book of Modern Short Stories» . *Short Story Theories*. Ohio : Ohio UP, 1976. P. 152–158.
- 55.Findlay M. S. *Language and Communication: A Cross-Cultural Encyclopedia*. Santa Barbara, California : ABC-CLIO, 1998. 229 p.
- 56.Goodenough W. H. *Explorations in Cultural Anthropology*. McGraw-Hill, 1964. 635 p.
- 57.Hanson C. *Short Stories and Short Fictions, 1880 – 1980* / Clare Hanson. London : Macmillan, 1985. 189 p.
- 58.Head D. *The Modernist Short Story : A Study in Theory and Practice*. Cambridge : Cambridge UP, 1992. 256 p.

- 59.Kipfer B. Phraseology : Thousands of Bizarre Origins, Unexpected Connections, and Fascinating Facts about English's Best Expressions. Naperville (USA) : Sourcebooks Inc., 2008. 320 p.
- 60.Lohafer S. Short Story Theories at a Crossroads / Susan Lohafer. – Baton Rouge : Louisiana UP, 1990. 280 p.
- 61.Mizani S. Cultural Translation, 2010. URL: <http://www.translationdirectory.com/articles/article1507.php>_(accessed 10.10.2022).
- 62.Newmark P. Approaches to Translation / P. Newmark. Oxford; New York : Pergamon Press, 1981. 200 p.
- 63.Novinger T. Intercultural Communication: A Practical Guide / T. Novinger. Austin, Texas : University of Texas Press, 2001. 210 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

- 64.(МДНКН) Мова ДНК Нації.URL:<https://ukrmova.in.ua/library/frazeologizmu/dal-eko-kutsomu-do-zaytsya> (дата звернення: 10.11.2022).
- 65.(CD) Cambridge Dictionary. URL: <http://dictionary.cambridge.org> (accessed: 12.09.2022).
- 66.(FPID) Farlex Partner Idioms Dictionary.URL: <https://www.thefreedictionary.com/> (accessed : 16.11.2022)
- 67.(OD) Oxford Dictionaries. URL: www.oxforddictionaries.com (accessed: 20.09.2022).
- 68.(TFDId) The Free Dictionary's Idioms dictionary. URL: <https://idioms.thefreedictionary.com> (accessed: 09.07.2021).

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

69. Maugham W. S. *Cakes and Ale or the Skeleton in the Cupboard*. Pan Books in association with William Heinemann, 1978. 308 p.
70. Maugham W. S. *Catalina*. Arno Press, 1998. 275 p.
71. Maugham W. S. *Christmas Holiday*. Vintage Books / Random House, 2000. 320 p.
72. Maugham W. S. *Collected Short Stories (Volume 1-4)*. Pan Books in association with William Heinemann, 1978. 467 p.
73. Maugham W. S. *Of Human Bondage*. W. Heinemann Ltd. London : 1964. 684 p.
74. Maugham W. S. *Footprints in the Jungle*. Garden City, NY : Garden City Publishing Co, 1934. 642 p.
75. Maugham W. S. *Rain and other Short Stories*, Progress Publishers, Moscow : 1977. 345 p.
76. Maugham W. S. *The Bread-Winner*, William Heineman Ltd, 1930. 275 p.
77. Maugham W. S. *The Fall of Edward Barnard*. Gale : Study Guides, 2017. 156 p.
78. Maugham W. S. *The Pool*. New York : Doubleday, 1934. 98 p.
79. Maugham W. S. *The Round Dozen*. London : World Books, 1939. 458 p.
80. Maugham W. S. *The Summing Up*. Vintage Books / Random House; New Ed edition, 2001. 202 p.
81. Maugham W. S. *Then and Now*. Arno Press, 1977. 278 p.
82. Maugham W. S. *Six stories written in the first person singular*. William Heinemann Ltd, London, 1986. 294 p.
83. Maugham W. S. *The Moon and Sixpence*. Progress Publishers, Moscow : 1969. 345 p.
84. Maugham W. S. *The Razor's Edge*. Книга для чтения на английском языке. Комментарий М. В. Дьячкова. Москва : Издательство «Менеджер», 2002. 368 p.

SUMMARY

The presented paper addresses the problem of literary translation of short stories, they have their own genre and stylistic features.

The main aim of the work is to reveal the linguistic features of the translation of short stories by W. S. Maugham in ukrainian.

Achieving the goal involves solving the following tasks:

- to investigate the peculiarities of the functioning of an artistic text;
- to analyze the stylistic and semantic features of the story genre;
- consider the peculiarities of the reproduction of linguistic units in the Ukrainian language based on the material of W. S. Maugham's short stories;
- to investigate the qualitative ratio of means of expressiveness in W. S. Maugham's literary works;
- conduct a linguistic translation analysis of translation units selected for research.

In the course of the study, phraseological units were analyzed according to their cultural background and translation options. The considered material shows that in modern translation studies, the unit of translation is not only and not so much the actual phraseology, but the phraseology used in a certain context. It is revealed by which means the author expresses irony and expressiveness. A quantitative analysis of translation transformations was also carried out, where we reached conclusions about the most used transformations.

***Keywords:** artistic work, translation, short stories, phraseological units, expressivity, irony and transformations.*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Кізім Дар'я Віталіївна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання заочна, факультету іноземної філології, спеціальність 035Філологія, освітньо-професійна програма переклад (англійський), адреса електронної пошти kizim.daria@gmail.,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Лінгвальні особливості перекладу коротких оповідань В. С. Моема українською мовою)» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис

ПІБ (студент) Кізім Д. В.